

Sanna Itkonen

**TABLETTILAITTEIDEN IDEAKIRJA
VARHAISKASVATTAJIEN KÄYTTÖÖN**
Opaskirja media- ja teknologiakasvatukseen

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Sanna Itkonen	Sosionomi (AMK)	Lokakuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Tablettilaitteiden ideakirja varhaiskasvattajien käyttöön -Opaskirja media- ja teknologiakasvatukseen		41 sivua 7 liitesivua
Toimeksiantaja		
Yksityinen päiväkotitoimi Pohjois-Savossa		
Ohjaaja		
Virve Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda media- ja teknologiakasvatuksen opas yksityiseen, Pohjois-Savossa toimivaan päiväkotitoimiin. Tavoitteena oli tehdä tiivis, olemassa olevaan tietoon pohjautuva opas, joka sisältää uusia ideoita tablettilaitteiden hyödyntämisestä päiväkodin arjessa. Opas pohjautuu uuteen valtakunnalliseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjaan.</p>		
<p>Tutkimusongelman muodostivat kysymykset: Kuinka voidaan lisätä varhaiskasvattajien tietoa ja antaa uusia ideoita media- ja teknologiakasvatukseen? Ja kuinka voidaan madaltaa tablettilaitteiden käytön kynnyksiä varhaiskasvatuksessa? Haasteena koettiin uuden Varhaiskasvatussuunnitelman tuomat muutokset ja uudet monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osa-alueet.</p>		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistyönä ja menetelmänä oppaan sisältöä tehdessä toimi päiväkodin varhaiskasvattajille tehty teemahaastattelu. Haastattelun kautta pyrittiin löytämään olennaisin ja varhaiskasvatuksen kannalta tärkein tieto media- ja teknologiakasvatuksesta sekä sisällyttämään se oppaaseen. Opinnäytetyössä kehitettiin lapsen osallisuutta huomioiva fyysinen tablettilaitteiden käytön ideakirja, joka on helppo käyttää ja selkeä.</p>		
<p>Opas oli testikäytössä päiväkodissa kolmen (3) kuukauden ajan. Sinä aikana varhaiskasvattajilla oli mahdollisuus antaa palautetta oppaan käytettävyydestä, sisällöstä ja ulkoasusta palautepuu-menetelmällä. Palautteen perusteella lopullisen oppaan koko muuttui A5-kokoon ja siihen lisättiin toteutusideoita. Opas sai paljon kiitosta ja se otettiin innolla osaksi päiväkodin pedagogista varhaiskasvatustyötä.</p>		
Asiasanat		
Uusi Varhaiskasvatussuunnitelma, mediakasvatus, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologia, ideakirja		

Author

Sanna Itkonen

DegreeBachelor of Social
Services**Time**October 2018

Thesis titleA tablet device idea book for kindergarten educators
-Guidebook for media and technology education

41 pages

7 pages of appendices

Commissioned byPrivate kindergarten in Pohjois-Savo

SupervisorVirve Jussila

Abstract

The purpose of this Bachelor's thesis was to create a media and technology education guide for a private kindergarten operating in Pohjois-Savo. The objectives were to compile a compact guide containing suggestion on how to use tablet devices in kindergarten. Guide based on the new national early childhood education curriculum.

The research problems defined were: "How to increase the knowledge of early educators and give new ideas about media and technology education?" and "How to facilitate the smooth introduction of tablet devices in early childhood education?" The challenge was the changes brought about by the new early childhood education curriculum and the new areas of multi-literacy and information and communication technology competence.

The thesis was development work and the method content of the guide was a theme interview for early childhood educators. The aim of the interview was finding the most important information about the media and technology education in early childhood education and include it in the guide. The thesis involved child's participation for developing a physical tablet device usage guide that is easy and clear to use.

The guide was in test use in the kindergarten for a period of three (3) months, during which time early educators of the kindergarten gave feedback on its usability, content and layout in the form of a feedback tree method. As result for the feedback, the size of the guide was changed to the A5 size and the number of suggestions listen in the guide for tablet use in early education were increased. The guide got a good reception and it was found to be a helpful tool for early childhood education in kindergarten.

Keywords

New early childhood education curriculum, media education, multiple literacies, media and technology education, idea book

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖN TAUSTA JA KEHITTÄMISKOHDE	7
2.1	Aikaisempi tutkittu tieto.....	8
2.2	Pohjatyöt	9
2.3	Tutkimusongelma ja tavoite.....	10
3	VARHAISKASVATUS	11
3.1	Uusi varhaiskasvatussuunnitelma	11
3.2	Varhaispedagogiikka	13
3.3	Lapsen osallisuus ja lapsi aktiivisena toimijana.....	13
4	MEDIA- JA TEKNOLOGIAKASVATUS	14
4.1	Monilukutaito ja mediakasvatus	14
4.2	Peli- ja teknologiakasvatus.....	16
4.3	Tieto- ja viestintäteknologia.....	18
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
5.1	Määritelmä	19
5.2	Ajankohtaisuus.....	19
5.3	toteutussuunnitelma aikatauluineen	20
5.4	Luvat ja vastuu	22
6	KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	23
6.1	Kehittämistutkimus	23
6.2	Teemahaastattelu.....	24
7	TULOKSET	26
7.1	Haastattelun tulokset.....	26
7.2	Oppaan suunnittelu	28
7.3	Palaute.....	32
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	34

8.1	Ideakirjan käyttö varhaiskasvatuksen tukena	34
8.2	Kehitysehdotuksia	36
8.3	Eettisyys ja luotettavuus.....	37
8.4	Pohdinta.....	39
LÄHTEET		42
KUVALUETTELO		46

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Liite 2. Teemahaastattelu kysymykset

Liite 3. Haastattelussa esitetty alustava opaskirjan sisällysluettelo

Liite 4. Opaskirjan lopullinen sisällysluettelo

Liite 5. Esimerkkejä opaskirjasta (3kpl)

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri pyrkii toteuttamaan laadukasta kasvatusta, opetusta ja hoitoa, joiden keskipisteessä on lapsi sekä oikeus hyvään lapsuuteen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu lapsen kokonaisvaltaisen oppimisen, hyvinvoinnin sekä tasapainoisen kehityksen tueksi ja sen keskiössä toimivat laadukas pedagoginen suunnittelu ja toteutus. Lapsi nähdään osana yhteisöä sekä aktiivisena oppijana, toimijana ja vaikuttajana ympäristöönsä (Ahonen 2017, 8–10.)

Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jonka aiheena ja tuotoksena oli tablettilaitteiden käytön ideakirja varhaiskasvattajien käyttöön. Työn tarkoituksena oli kehittää opas varhaiskasvatukseen ja sen tiedon perustana toimi uusi Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2016 (myöhemmin uusi Vasu). Tarkoituksena oli kehittää etenkin media- ja teknologiakasvatuksen sekä monilukutaidon osa-alueita pohjoissavolaisessa yksityisessä päiväkodissa. Uusi Vasu oli astunut voimaan opinnäytetyötä tehdessä ja uudet oppimisen alueet eivät olleet vielä paljoa jalkautuneet käytäntöön, joten nämä aiheet ohjasivat opinnäytetyön aiheen valintaa sekä vaikuttivat sen rajaamiseen. Yksityisen päiväkodin toiminta pohjautuu uuteen Vasuun.

Aluksi tablettilaitteita koskeva opaskirjan aihe nousi esille työharjoittelussani, jonka suoritin opinnäytetyön toimeksiantajana toimivassa päiväkodissa. Tiedostin, että varhaiskasvattajilla oli käytössään tablettilaitteita, mutta niiden käyttö oli hyvin vähäistä. Lisäksi pohdin, kuinka laitteita voisi hyödyntää enemmän pedagogisesti ja lapsia osallistavasti. Aihe rajautui luonnollisesti kohdeyhtymänä varhaiskasvatukseen ja tarpeen selkiytyttyä tablettilaitteisiin sekä uuden Vasun tuomiin muutostarpeisiin.

Tablettilaitteet olivat viime vuosien aikana rantautuneet päiväkotiin, mutta niiden monipuoliseen käyttöön tarvittiin vielä opastusta sekä ideoita. Lisäksi tästä uudesta laitteesta ja sen sisällöistä tai käytöstä ei ollut vielä paljoa tutkittua tietoa saatavilla. Tablettilaitteen hyödyt ja käyttömahdollisuudet kiinnostivat minua suuresti ja halusin syventää tietämystäni sekä auttaa varhaiskasva-

tuksen toimintakäytäntöjen kehittyvän paremmin nykypäivän tarpeita palvele-
viksi. Halusin kehittää myös positiivista asennetta media- ja teknologiakasva-
tusta kohtaan uuden tiedon ja ideoiden kautta.

Keräsin oppaaseen tietoa päiväkodin varhaiskasvattajilta teemahaastattelulla
sekä hyödynsin kirjallisuudesta ja internetistä saatua materiaalia kriittisesti
teoriatietoon peilaten. Varhaiskasvattajat saivat opaskirjasta koeversiot käyt-
töönsä kolmen (3) kuukauden ajaksi. Koekäytön jälkeen keräsin käytöstä pa-
lautetta sekä tein parannuksia oppaan lopulliseen versioon ja luovutin sen päi-
väkodin käyttöön. Opaskirja on monipuolinen työkalu varhaiskasvattajille ja si-
sältää hyvät perustiedot media- ja teknologiakasvatuksesta. Opinnäytetyön ai-
kana pääsin tutustumaan laajasti varhaiskasvatusta koskevaan teoriatietoon
ja ammatillisuuteni pääsi kehittymään niin varhaiskasvatuksen, media- ja tek-
nologiakasvatuksen sekä lapsen osallisuuden huomioiden syvemmäksi.

2 TYÖN TAUSTA JA KEHITTÄMISKOHDE

Työelämäkumppaninani toimi päiväkotia, jossa suoritin toisen työharjoitteluni.
Harjoitteluni aikana keskustelin päiväkodin johtajan kanssa mahdollisuudesta
tehdä opinnäytetyöni heidän päiväkodissaan. Hän oli innostunut yhteistyöstä
sekä pyysi minua pohtimaan mieleistä aihetta työhöni. Parin erilaisen aihe-eh-
dotukseni kautta pohdimme yhdessä, mikä aiheista voisi olla parhaiten päivä-
kotia palveleva ja ajankohtaisin.

Opinnäytetyön aihetta pohtiessani tulin siihen johtopäätökseen, että halusin
syventää tietämystäni tablettilaitteiden hyödyntämisestä varhaiskasvatuk-
sessa. Pääpainona työssä oli opaskirjan luonti sekä selkeän sisällön tuottami-
nen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli varhaiskasvatuksen henkilöstön osaami-
sen kehittäminen ja se toteutettiin kehittämistutkimuksellisenä opinnäytetyönä.
Lisäksi halusin tehdä työvälineen helpottamaan varhaiskasvattajien arkea ja
kehittää varhaiskasvatusalaa tällä osa-alueella. Työskentely tapahtui lasten oi-
keuksia kunnioittaen ja huomioiden.

Aiheen valintaan vaikutti myös uusi Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunni-
telma 2016, joka oli aihetta valitessa astumassa voimaan. Uudessa Vasussa

arvoperustaan osa-alueina kuuluivat monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, jotka tekivät aiheesta hyvin ajankohtaisen (Ahonen 2017, 56). Lisäksi varhaiskasvattajat tarvitsivat aiheesta opastusta, jotta he pystyivät hyödyntämään jo valmiina olevia välineitä arjessa sekä saivat uusia ideoita työnsä toteuttamiseen (Nevalainen 2017). Halusin kehittää työssä myös omaa ammatillista osaamistani ja identiteettiäni varhaiskasvattajana sekä sisällyttää varhaiskasvatuksen opettajan/sosionomin ammattipätevyyden opintoihini.

2.1 Aikaisempi tutkittu tieto

Lastentarha-lehdessä julkaistussa artikkelissa Saarisen (2018, 28–29) mukaan monilukutaidossa painotuksena on uuden ajattelun synty. Siinä tarkoituksena on esimerkiksi luoda kirjasta uusi oppimisympäristö tabletille, joka voi saada aikaan jotakin sellaista, mikä ei ole mahdollista perinteisin kirjan lukemisen keinoin sekä vahvistaa lukukokemusta. Monilukutaidossa on pyrkimyksenä saada kaikille lapsille tasa-arvoinen kasvu digitaaliseen maailmaan tarjoamalla kokemuksia jo varhaiskasvatuksessa, koska perheillä on hyvin erilaisia lähtökohtia tarjota mahdollisuuksia digitaaliseen oppimiseen. Monilukutaidossa pyrkimyksenä on huomioida myös erilaiset oppijat ja tarkoituksena on tukea jokaisen lapsen toimijuutta sekä osallisuutta.

Ruhalan mukaan (2010, 59–61) medialukutaidon opettaminen tarvitsee varhaiskasvattajalta kasvatustietoisuutta sekä jatkuvaa itsearviointia. Pro gradu -tutkielmassaan Ruhala on selvittänyt alan ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa ja on tullut tulokseen, että aiheeseen suhtauduttiin pelokkaasti ja se on nähty lähinnä lasta suojelevana käsitteenä. Toisaalta media on nähty myös mahdollisuutena kasvaa uusissa elämyksissä ja kokemuksissa, kun sisältö on noudattanut suosituskäyriä ja aikuinen on toiminut tukijana ja läsnä tunteiden sanoittajana.

Uottisen (2018) pitämässä Webinaarissa käsiteltiin mediakasvatusta, jonka tavoitteena on kehittää medialukutaitoa. Vaikka lapset osaisivat teknisesti käyttää laitteita, niin he ovat sisällön suhteen avuttomia ymmärtämään esimerkiksi totuuden ja tarun eroja. Lapsi tarvitsee vielä paljon aikuista rinnalleen opasta-

maan ja opettamaan ymmärtääkseen erilaisten medioiden ja merkitysten sisältöjä. Pienellä lapsella aivojen kehitystila on herkässä vaiheessa, joten myös ruutuaikaa tulisi ajatella osaltaan lasta suojaavana elementtinä.

2.2 Pohjatyöt

Suoritin opinnäytetyötä silmällä pitäen Projektityöopinnot sekä Sosiaalipalveluiden tuottaminen ja palveluinnovaatio -opinnot. Projektityöopinnoissa toteutin kirjallisen kyselyn tablettilaitteiden hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa yhteistyöpäiväkodin henkilökunnalle. Kyselyyn vastasi 12 varhaiskasvattajaa ja yksi työharjoittelija, eli koko senhetkinen henkilökunta. Halusin kartoittaa kyselyllä tietoa päiväkodin työntekijöiden koulutuksesta, aiemmista kokemuksista tablettilaitteiden käytöstä, medialukutaidoista, heidän käsityksestään lasten media- ja teknologiataidoista sekä kerätä vinkkejä tulevaa ideakirjaa varten. He olivat paras asiantuntijaryhmä ajatellen kyseisen talon toimintatapoja sekä asiakkaita (ks. myös Vilkka 2005, 102).

Varhaiskasvattajat olivat aiemman kyselyni perusteella useasti arkoja käyttämään erilaisia mediavälineitä ja myös ohjelmasisällöt olivat heille vieraita. Monella ei ollut tietoa, kuinka media- ja teknologiavälineitä ja sisältöjä voi hyödyntää monipuolisesti, joten tablettilaitteiden käytön ideakirjasta on hyötyä päiväkodin arjessa suunniteltaessa toimintaa. Halusin kyselyllä saada tietoa siitä, mitä varhaiskasvattajat ennestänsä tiesivät media- ja teknologiakasvatuksesta sekä mitä uutta he halusivat oppia tablettilaitteiden käytöstä. Kyselyn tulokset osoittivat, että henkilökunta voisi rohkaistua, jos heillä olisi tietoa tableteista sekä erilaisista sovellusisällöistä. Pääsääntöisesti tablettien käyttö varhaiskasvatuksessa oli ollut hyvin aikuislähtöistä ja -johtoista.

Varhaiskasvattajien mielestä myös ajan puutteen suunnittelussa ja toiminnan toteutuksessa haastavana ja toivoivat, että saisivat tarvittavan tiedon helposti ja nopeasti jostakin. Monen varhaiskasvattajan mielestä tablettilaitteet voisivat toimia oppimisen apuna motivoivana tekijänä. Huolta varhaiskasvattajien keskuudessa herättivät kysymykset: kuinka paljon aikaa jotkut lapset vuorokaudessa viettivät kaiken kaikkiaan ruudun ääressä? Millaista mediasisältöä lapset eri medioissa kohtasivat ja oliko heillä tarvittaessa aikuinen läsnä sanoittamassa ja selittämässä asioiden merkitystä?

Sosiaalipalveluiden tuottaminen ja palveluinnovaatio-opinnoissa tein alustavan suunnitelman opaskirjasta, jonka toteuttaisin opinnäytetyössäni. Nämä suorittamani opintojaksot auttoivat minua luomaan kyselypohjan teemahaastattelun sekä auttoivat kirjan ulkoasua sekä sisällön rakennetta suunnitellessa. Myös työharjoitteluni auttoi suuresti ongelman määrittelyssä ja menetelmän valinnassa, koska talon asiakkaat, työntekijät sekä käytännöt olivat tulleet minulle tutuiksi. (Kananen 2015, 64–67.)

2.3 Tutkimusongelma ja tavoite

Tutkimusongelmaksi havaittiin päiväkotiin aiemmin toteutetun kyselyn perusteella, etteivät varhaiskasvattajat tienneet omasta mielestään aiheesta tarpeeksi ja he olivat arkoja ottamaan tablettilaitteita käyttöön. Aiemman kyselyn mukaan heidän koulutuksensa ei tukenut aihetta ja tarpeena oli lisätä tietoa sekä opastusta tieto- ja viestintäteknologisessa osaamisessa. Pyrin saamaan vastauksia ongelmiin: ”Kuinka tablettilaitteita voi hyödyntää ja madaltaa niiden käytön kynnystä varhaiskasvatuksessa?” ja ”Kuinka voidaan lisätä varhaiskasvattajien tietoa media- ja teknologiakasvatuksesta?” Lisäksi halusin oppaaseen tietoa siitä, kuinka varhaiskasvattaja voi tukea lasta aktiivisena toimijana monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologia taitojen kehittymisessä? Tärkeää näitä ongelmia miettiessä oli peilata tietoa teoriaan ja käsitteisiin (ks. myös Vilkkä 2005, 58–59).

Pääkohderyhmänä olivat varhaiskasvattajat, koska opas toimi heidän työkalunaan varhaiskasvatuksen arjessa. Toiveena oli, että he saivat opaskirjasta hyviä ideoita ja tietoa, joka rohkaisi ottamaan tablettilaitteita käyttöön. Suurena hyödyn saajana olivat lapset, koska heidän monilukutaitonsa sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaamisensa pääsivät kehittymään oppimisen kannalta tasa-arvoisemmin sekä uuden Vasun mukaisesti.

Työn tavoite oli tuottaa fyysinen opaskirja, joka oli helppolukuinen, ajankohtainen ja joka toimisi varhaiskasvattajille työkaluna päiväkodin arjessa. Pyrkimyksenä ideakirjaa kirjoittaessa oli työelämälähtöisyys ja käytännönläheisyys. Tarkoituksena oli luoda hyvä ja luotettava visuaalinen opas, jota oli mukava silmäillä ja josta pystyisi saamaan uusia ideoita. Opaskirjassa huomioitiin

myös eri ikäryhmät sekä niiden mukaan lasten kyvyt ja osaamistasot. Lisäksi tavoitteena oli, että lasten ääni ja toiveet tulisi paremmin kuuluville toiminnassa ja toimintakäytännöistä tuli paremmin lapsen osallisuutta kehittäviä. (ks. myös Ahonen 2017, 34, 56.)

Tavoitteena työlle oli pyrkimys muuttaa ja vaikuttaa varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen asenteisiin ja saada positiivisella sekä matalalla kynnyksellä varhaiskasvattajat kokeilemaan media- ja teknologiakasvatusta päiväkodin arjessa. Viitekehystä työstettiin perehtymällä kirjallisuuteen, pitkäaikaisten muistiinpanojen avulla sekä päiväkodissa toteutetun ryhmäteemahaastattelun avulla. Tarkoituksena oli saada uusia toimintakäytäntöjä varhaiskasvatukseen ja tehdä helppokäyttöinen ja tilanteen mukaan muokattava työkalu toiminnan suunnittelun tueksi.

Oppaan sisällön kannalta kehittämisasiheiksi nousivat:

- 1) Tiiviit teoria osuudet (tiedon lisääminen)
- 2) Ideat ja ohjeet oppimisen alueita tukeviksi sekä uusien toimintakäytäntöjen jalkauttaminen
- 3) Helppokäyttöinen ja muokattava työkalu toiminnan suunnittelun tueksi

3 VARHAISKASVATUS

3.1 Uusi varhaiskasvatussuunnitelma

Uudesta Vasusta, joka astui voimaan syksyllä 2017, oli hyvin teoriatietoa saatavissa, mutta osaltaan se haki vielä paikkaansa ja toimintakäytäntöjä päiväkotien arjessa. Osa-alueina uuteen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kuuluvat valtakunnallinen, paikallinen, ryhmäkohtainen sekä lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joista jokainen on luonut oman ulottuvuutensa, mutta kaiken perustana on toiminut valtakunnallinen Vasu. Uudessa Vasussa on painotettu pedagogisen toiminnan kokonaisvaltaisuutta ja kuinka kasvatusta, opetusta ja hoitoa yhdessä tukevat kokonaisvaltaisesti lapsen laaja-alaista osaamista. Toiminnan kehittämisen kannalta tärkeää on ollut havainnointi, dokumentointi, arviointi ja kehittämistyö. (Opetushallitus 2017.)

Uudessa Vasussa on pyritty toimintakulttuuriin, jonka ytimessä on toimiminen oppivana yhteisönä. Yhteisön ovat tässä yhteydessä muodostaneet ryhmän aikuiset ja lapset yhdessä ja jokainen yksilönä on ollut yhtä arvokas ja tärkeä

osa ryhmää. Varhaiskasvatus on sijoittunut opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen ja muutos päivähoidosta pois on pyrkinyt kohottamaan myös pedagogiikan arvostusta ja laatua alalla. Lisäksi yhteneväisten velvoittavuuksien tarkoituksena on ollut kaventaa kuntien ja kaupunkien varhaiskasvatuksien eroja. Pedagogiikan kannalta uusi vasu on toiminut työvälineenä suunnittelussa, toteuttamisessa, kehittämisessä sekä arvioinnissa ja on auttanut varhaiskasvattajia kehittämään osaamistaan. Uuden Vasun pedagogisen toiminnan viitekehysessä yhtenä keskeisempänä muutoksena on **laaja-alaisen osaamisen käsite** (Kuva 1.), joka sisältää viisi osa-aluetta: 1. ajattelu ja oppiminen. 2. kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. 3. itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. 4. monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen. 5. osallistuminen ja vaikuttaminen. (Ahonen 2017, 9, 14–16, 46.)

Kuva 1. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus 2017)

3.2 Varhaispedagogiikka

Pedagogisella toiminnalla pyritään varhaiskasvatuksessa lapsen suunnitelmalliseen sekä tavoitteelliseen kasvattamiseen, hoitoon ja opetukseen. Nämä yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka tavoitteena on tukea ennen kaikkea lapsen kasvua, kehitystä, oppimista sekä hyvinvointia. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta, jossa pyritään laadukkaaseen pedagogiseen toimintaan ja menetelmiin. (THL 2016.)

Uuden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan pedagogiikan perustana toimivat arvot sekä käsitykset lapsesta, lapsuudesta sekä oppimisesta. Arvoperusta perustuu varhaiskasvatukseen, YK:n lasten oikeuksien sopimukseen ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan yleissopimukseen. Pedagoginen toiminta ohjautuu hyvin pitkälti varhaiskasvattajan omien arvojen ja uskomusten pohjalle. Tunteet, arvot, lähiympäristö, yhteiskunta ja kulttuuri tuovat omat mausteensa varhaiskasvattajan pedagogiseen toimintaan ja sen suunnitteluun. Varhaiskasvatuksessa talon ja tiimin oma toimintakulttuuri voi toimia toimintaa ohjaavana tukena ja sen tulisi olla yhtenäinen, jotta laadukas varhaispedagogiikka mahdollistuu. (Ahonen 2017, 27–31.)

Pedagogiikan käytännön suunnittelun pohjalle tarvitaan ennen kaikkea käytännön- ja teoretietoa lapsesta sekä lapsiryhmästä, jossa hän toimii. Kronqvist (2016, 13-15) korostaa vertaisryhmän tärkeyttä lapsen oppimisessa. Hän lisää Opetushallituksen teettämän tulevaisuusraportin (2010) mukaan yhteistyö ja kommunikointitaidot sekä medialukutaidon tulevaisuuden haasteiksi. Kronqvistin mukaan varhaiskasvatuksessa on tärkeää tukea lasten yhteisöllisyyden kehittymistä ja turvallisen lapsiryhmän muodostumista.

3.3 Lapsen osallisuus ja lapsi aktiivisena toimijana

Lapsen oikeuksien sopimus (asetus 60/1991) korostaa lapsen oikeutta kuulua tulemiseen, tiedon saamiseen ja ilmaisunvapauteen. Lapsi on aktiivinen sekä aloitteellinen toimijana ja hän rakentaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa sosiaalisen ja fyysisen ympäristön kanssa. Käytännössä lapsilla on parhaat mahdollisuudet vaikuttaa omassa elämässään leikkeihin sekä joihinkin henkilökohtaisiin asioihin. Yhteistyö vanhempien kanssa auttaa ymmärtämään

lapsen mielipiteitä ja kuulluksi tulemista. Aikuisen tehtävänä on rohkaista lasta, jotta lapsi uskaltaa ilmaista itseään sekä osallistua mukaan toimintaan. (Turja 2016, 41–54.)

Varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa lasta havainnoidaan ja arvioidaan ja tämän tiedon pohjalle opettaja rakentaa tietoa lapsen mielenkiinnon kohteista sekä tuen tarpeista. Pieni lapsi ei välttämättä osaa vielä ilmaista itseään sanallisesti, jolloin havainnointi ja dokumentointi voivat auttaa lapselle tärkeiden asioiden esille tuloa sekä tukea varhaiskasvattajaa suunnittelemaan toimintaa uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Arviointi on tärkeä työväline suunniteltaessa pedagogista toimintaa ja sen merkityksenä on tukea lapsen kehitystä ja oppimista, mahdollistaa lapsesta lähtevän varhaiskasvatuksen suunnittelua, antaa tietoa toiminnan kehittämistarpeista sekä tukee vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. (Heikka ym. 2016, 55–67.)

Uudessa Vasussa pyritään huomioimaan aikaisempaa paremmin lapsen osallisuus ja vaikutus lapsilähtöisesti, kun aiemmin toiminta ja suunnittelu on ollut lähinnä aikuisjohtoista ja -lähtöistä. Varhaiskasvatuksen toiminnassa lapsen osallisuuden kannalta on tärkeää, että lapsi kokee tulleen kuulluksi sekä tunteen, että häntä ymmärretään sekä hänellä on mahdollisuus vaikuttaa häntä ympäröivään maailmaan. Lapsen osallisuutta ja vaikuttamisen taitojen kehittymistä voi tukea innostamalla osallistumaan yhteiseen toimintaan. Myös hyväksyntä ja arvokas kohtaaminen vaikuttavat lapsen osallisuuden kokemukseen, sekä siihen, kuinka hänen itseluottamuksensa kehittyy. Varhaiskasvattajien tulisi muistaa, ettei lapselle aina anneta suoraan ratkaisumallia, vaan tuetaan lasta ikätasoisesti löytämään itse vastaus. Varhaiskasvattajan työssä on hyvä muistaa myös, ettei kaikkea tarvinnut itse osata, vaan asioita voidaan oppia yhdessä lapsen kanssa. (Ahonen 2017, 33–35, 59.)

4 MEDIA- JA TEKNOLOGIAKASVATUS

4.1 Monilukutaito ja mediakasvatus

Mediakasvatus on osa-alue, josta on hyvin tietoa saatavilla ja aiheeseen liittyviä koulutuksia toteutetaan jatkuvasti varhaiskasvattajille. Monilukutaito on vielä uusi käsite, josta ei tällä hakusanalla ole vielä paljoa tietoa. Mediakasva-

tus on ikään kuin monilukutaidon rinnakkaiskäsite, joten siksi alueet käsitellään yhdessä. Uudesta Vasusta on saatavilla uutta kirjallisuutta jonkin verran, mutta käytännöt hakevat vielä paikkaansa ja kokemuksellista tietoa ei ole saatavilla.

Monilukutaito on hyvin laaja käsitys, joka sisältää tietojen, taitojen, asenteiden, arvojen ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta sekä sitä, että nämä yhdessä mahdollistavat erilaisten viestien tuottamisen ja ymmärtämisen. Monilukutaito on uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa yksi keskeinen osa ja heijastuu muihin laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin. Monilukutaidon tarkoituksena on mahdollistaa osallisuutta yhteisössä sekä parantaa kulttuurillista ymmärrystä lapsen maailmassa. (Ahonen 2017, 56–57.)

Uuden Vasun mukaan mediakasvatus on lapsen tukemista, ohjaamista ja kasvatusta, joka vahvistaa ja kehittää lasten mediataitoja. Mediataidot ovat laaja käsite, joka pitää sisällään tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja sekä taidon kriittiseen ajatteluun. Lasten on hyvä päästä kokeilemaan median tuottamista varhaiskasvatuksessa turvallisessa ympäristössä esimerkiksi leikin keinoin ja yhdessä muiden lasten kanssa. Aikuisen tuki ja ohjaus ovat tärkeitä, kun tutustutaan eri medioihin ja harjoitellaan lähde- sekä mediakriittisyyttä ja vahvistetaan lapsen osallisuutta sekä nähdäksi, kuullaiksi ja ymmärretyksi tulemaista. Mediakasvatuksen tarkoituksena on myös häivyttää varhaiskasvatuksessa erilaisista taustoista tulleiden eroavaisuuksia mediataidoissa, jotta kaikille lapsille on tasa-arvoinen pohja tulevaisuudessa. Mediakasvatuksella voidaan samanaikaisesti tukea lapsen tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittymistä sekä monilukutaitoa. (Ahonen 2017, 240–243.)

Medialukutaito on taitoa tulkita oikein median tarinoita, sanomia ja uutisia, eli arvioida, onko tieto luotettavaa. Kriittisyydellä medialukutaidossa ei tarkoiteta mediavastaisuutta vaan uteliaisuutta, tutkivaa ja kyseenalaistavaa asennetta mediaan. Varhaiskasvatuksessa on tärkeää kertoa ja opettaa kriittistä pohdintaa esimerkiksi pelien tai ohjelmien sisällöistä. Lapsi ei välttämättä tiedä luontaisesti, että se mitä näkee, ei aina ole totta. (Herkman 2007, 35.)

Mediakasvatuksen osa-aluetta on tutkittu aktiivisesti, mutta varhaiskasvatuksessa se on hakenut paikkaansa ja sisällyttäminen varhaiskasvatuksen toimintaan ei ole onnistunut uuden vasun mukaisesti. Tulevaisuudessa Vilmilän mukaan (2015, 39–40) tulee panostaa pitkäjänteisiin kokonaisuuksiin sekä huolelliseen resurssointiin, jotta voidaan tukea laadukasta ja nykyaikaista kehitystä. Perustana tälle toimii luotettava ajantasainen tieto ja tutkimus lasten mediataidoista sekä selkeä ja konkreettinen yhteistyö eri toimijoiden kesken. Aikuisen tehtävänä on tarjota laadukasta sisältöä sekä keskustella ja tutkia lapsen kanssa tunteita, joita mediamaailman kautta voi kohdata. Media vaikuttaa esimerkiksi ihmisen tunteisiin, minäkuvaan, sosiaalisiin suhteisiin ja ajattelun kehitykseen, joten ihan jokainen tarvitsee media- ja monilukutaitoja.

McGlynn-Stewartin ym. mukaan (2018, 211–213) erilaisilla tablettisovelluksilla voidaan tukea päiväkodissa esimerkiksi erityistarpeita tarvitsevia, sekä erilaisista kielen oppimisvaikeuksista kärsiviä lapsia. Monilukutaito on näkynyt tablettisovellusten käytössä erilaisina kuva-, ääni-, teksti- ja videotoimintoina. Eriytyisen hyväksi tutkimuksessa on todettu tablettilaitteita käytettäessä paremmat mahdollisuudet yhteistyöhön ja kommunikaatioon, sekä syvempi integroituminen ryhmään. Lisäksi laitteet ja sovellukset saattavat toimia motivoivana tekijänä opiskelussa. Tutkimuksen mukaan yleisesti tablettilaitteiden käytöstä on hyötyä kaikille esimerkiksi lukutaidon perusteita harjoiteltaessa ja ne voivat edesauttaa oppimista ja taitojen kehittymistä. Tärkeää on, että aikuisen tuki on jatkuvasti läsnä ja että käytössä ovat oikeanlaiset sovellukset sekä laitteet.

4.2 Peli- ja teknologiakasvatus

Uusi teknologia laajentaa ihmisten toimintaympäristöä. Se mahdollistaa uusia tapoja toimia, olla yhteydessä toisiin sekä saavuttaa ja tuottaa tietoa. Teknologian varaan rakentuvat pelit ovat kuin kaksiteräinen miekka. Toisaalta ne voivat viedä liikaa aikaa ja aiheuttaa ikäviä sivuongelmia, kun taas positiivisessa mielessä oikein käytettynä oppimisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuudet ovat valtavat. Oppimisen ja opetuksen tueksi on laajasti valmistettu laadukasta ja tutkittua materiaalia, joka motivoi lapsia ja tukee kehitystä. Oppimisympäristöjen kehitystyössä ja uusissa innovaatioissa on tärkeää rakentaa yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Lukuisista uusista teknisistä innovaatioista huolimatta käytännöt eivät vielä ole juurtuneet opetuskäytäntöihin ja tarvitaan

lisää pedagogisien käytänteiden sekä teknologian käytön integrointia. (Kronqvist 2011, 93–97.)

Lapsi oppii omakohtaisesti kokemalla ympäröivästä maailmasta. Teknologia-
kasvatuksessa käytännön taitoina voidaan nähdä teknisten, luovien ja esteet-
tisten taitojen kehittäminen. Teknologia on monipuolisesti käytettävissä asioi-
den tutkimisessa, kokemisessa ja tuottamisessa sekä apuna leikeissä ja liik-
kumisessa. Lasta ohjataan tuetusti käyttämään ja tutkimaan erilaisia tieto- ja
viestintäteknologisia välineitä, sovelluksia sekä pelejä. (Varhaiskasvatussuun-
nitelman perusteet 2016, 23–24.)

Turjan mukaan (2006, 197–209) teknologian syvin olemus ihmiselle on auttaa
ratkaisemaan ongelmia ja helpottaa elämää. Tietoteknologia on osa suurem-
paa teknologian kokonaisuutta ja nykylapsille luonnollinen osa arkipäivää.
Teknologiakasvatuksen toiminnassa on tärkeää tunnistaa kasvattajan roolit,
sekä ymmärtää lapselle luonnollisten toimintojen, esimerkiksi leikin merkitys ja
kuinka eri toimintoja voi limittää opetella yhdessä. Turja pitää tärkeänä var-
haiskasvattajien koulutusta ja varhaiskasvatussuunnitelmaa luotaessa pohjaa
ja kasvatuskäytäntöjä teknologiakasvatukseen.

Pedagogisesti käytettynä teknologiset välineet voivat edistää lapsen luovuus-
den ja yhteisöllisen toiminnan kehittymistä. Erilaisten dokumentointien ja pro-
jektien avulla voidaan tuottaa uusia mediasisältöjä sekä tehdä syventäviä ja
pidempikestoisia projekteja. Tämän kaltainen toiminta kehittää lapsen sitoutu-
mista, sitkeyttä sekä sosiaalista toimintaa. Teknologiset välineet mahdollista-
vat myös uusia ulottuvuuksia esimerkiksi kuvalliseen ja sanalliseen ilmaisuun
tallentamisen, muokkaamisen ja julkaisun myötä. Mukana kannettavat välineet
laajentavat hyödynnettävyyttä, koska esimerkiksi tallentaminen, tiedon etsimi-
nen sekä erilaiset työkalut ja sovellukset mahdollistavat uusia pedagogisia
käyttömahdollisuuksia. Lisäksi teknologian avulla kasvattaja on saanut uuden-
laisen mahdollisuuden aineiston keruuseen, havainnointiin sekä arviointiin.
(Reunamo, ym. 2014, 167–171.)

4.3 Tieto- ja viestintäteknologia

Reunamon ym. mukaan (2014, 162–172) suomalaisessa varhaiskasvatuksessa on käytetty erittäin niukasti informaatioteknologiaa eli tietoteknisiä välineitä ja digitaalista mediaa. Vuonna 2010 tehdyssä tutkimuksessa 314 suomalaista varhaiskasvatuksen tiimiä arvioi omaa oppimisympäristöään ja tuloksia verrattiin Taiwanissa toteutettuun kyselyyn. Tutkimuksen mukaan yli 70 % suomalaisista päivähoiton lapsiryhmistä ei käyttänyt lainkaan informaatioteknologiaa, kun taas Taiwanissa ei ollut lainkaan ryhmiä, joilla teknologia ei olisi ollut käytössä. Lisäksi miltei ainoat, joilla oli teknologian käyttöä ja tarkoituksen mukaista mediakasvatusta Suomessa, olivat esiopetusikäiset. Erilaiset teknologiat ja mediat ovat lapsen ympäristössä arkipäivää ja asiaan on uudessa Vasussa reagoitu asian mukaisesti.

Tieto- ja viestintäteknologia on tullut uutena osa-alueena uuteen Vasuun, mutta se hakee vielä toimintakäytäntöjä arjessa. Kuitenkin on tiedostettu, että miltei jokaisessa kodissa lapsi on jonkinlaisen tietoteknisen laitteen vaikutuspiirissä. Varhaiskasvatuksessa tieto- ja viestintäteknologia on koettu toisaalta hämmentävänä asiana ja on pelätty teknologian vievän liikaa lapsen aikaa ja ajatuksia. Toisaalta hyvinä puolina teknologia on avannut myös mahdollisuuksien kokea koko maailma uutena oppiympäristönä ja useat ovat nähneet siinä myös hienon mahdollisuuden, kun sitä osataan soveltaa toimintaan oikealla tavalla. Tieto- ja viestintäteknologia on tullut jäädäkseen ja sen käyttö laajenee sekä tulee lisääntymään tulevaisuudessa. (Ahonen 2017, 57–58.)

Tietotekniikka voi tuottaa hyvin voimakkaita elämyksiä, koska se yhdistää aisteja ja toimii vuorovaikutteisesti. Opetuksessa väline voi toimia joko kohteena tai välineenä ja sen avulla voi kehittää esimerkiksi motoriikkaa. Tietoteknisten välineiden käyttö tukee lapsen tietotekniikan käsittelytaitoja ja tulee huomata, että aikuinen on harjoitellessa läsnä ja saatavilla. Erilaiset ohjelmat ja pelit poikkeavat medioista siinä, että niissä käyttäjä voi luoda ja vaikuttaa sisältöön ja tarinoiden etenemiseen sekä toimia yhdessä muiden käyttäjien kanssa. Teknologisten välineiden avulla myös kokemuksellinen ja toiminnallinen oppiminen ovat helposti ja usein lapselle mielekkäästi toteutettavissa. (Kylmänen 2010, 22–24.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Määritelmä

Ennen opinnäytetyön toteutusta päiväkodissa oli tapahtunut pari muutosta. Päiväkodin johtaja oli vaihtunut, mutta uusi johtaja oli toiminut harjoitteluni aikana työhajaajanani ja oli helppo alkaa työskennellä hänen kanssaan. Lisäksi samaan yritykseen kuuluvia päiväkodeja oli tullut kaksi vierekkäin, joten opas suunniteltiin molempien talojen käyttöön. Toinen päiväkodeista oli seikkailukasvatuspainotteinen ja toinen liikuntakasvatuspainotteinen.

Opinnäytetyö oli hyödyksi myös päiväkodin konseptille, koska opinnäytetyö kehitti ja yhtenäisti toimintakäytäntöjä näiden kahden päiväkodin toiminnassa. Tablettilaitteita oli päiväkodeilla jonkin verran käytössä ja ne kannustivat varhaiskasvattajia hyödyntämään tablettien käyttöä pedagogisesti. Tablettilaitteet olivat Android-käyttöjärjestelmäisiä. Opinnäytetyön kehittämistyössä tarkoituksena oli, että oppaaseen tuli joitakin selkeitä ja muunneltavia käytännön ideoita, sekä ohjeita kuinka tablettilaitteita pystyi hyödyntämään kiireessä ja monesti melko lyhyessä suunnitteluajassa. Opaskirjasta pyrittiin tekemään ulkoasultaan selkeä ja päiväkodin tyyliä mukaileva.

5.2 Ajankohtaisuus

Aihe oli hyvin ajankohtainen, koska uusi Vasu oli tuonut monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osa-alueet laaja-alaisen osaamisen opetukseen. Myös mediakasvatuksella oli oma alueensa uudessa vasussa. (Ahonen 2017, 56–58, 240.) Päiväkodin johtaja oli lisäksi sitä mieltä, että heidän päiväkotien media- ja teknologiapedagogiseen osaamiseen tarvittiin lisää koulutusta sekä käytännön ideoita uutta Vasua toteutettaessa (Nevalainen 2017).

Nuorisotutkimusseurassa toimivan Suonisen mukaan (2014, 70) jo vuonna 2013 yli 90 % 0–8-vuotiaista käytti internetiä aika ajoin, joten tämän perusteella mediakasvatus varhaiskasvatuksessa oli hyvin ajankohtaista. Reilussa kolmasosassa lapsiperheistä kotona käytettävä laite oli tablettitietokone. Pieni lapsi ei ymmärrä todellisuuden ja tarun eroa ja tarvitsee apua kriittisen tarkastelun oppimiseen. Lisäksi vaikka lapsi osaisi teknisesti laitetta käyttää, median

tulkintataitoja tulisi kehittää aikuisen opastuksella. Lapset oppivat tuottamaan myös mediasisältöjä jo varhain ja on tärkeää, että aikuinen on opastamassa esimerkiksi siinä, millaista tietoa nettiin voi laittaa. Ruutuajan pituus oli hyvin tärkeä huomioida lapsen aivojen kehityksen herkkyyksikauden ja käytöksen oppimisen kannalta.

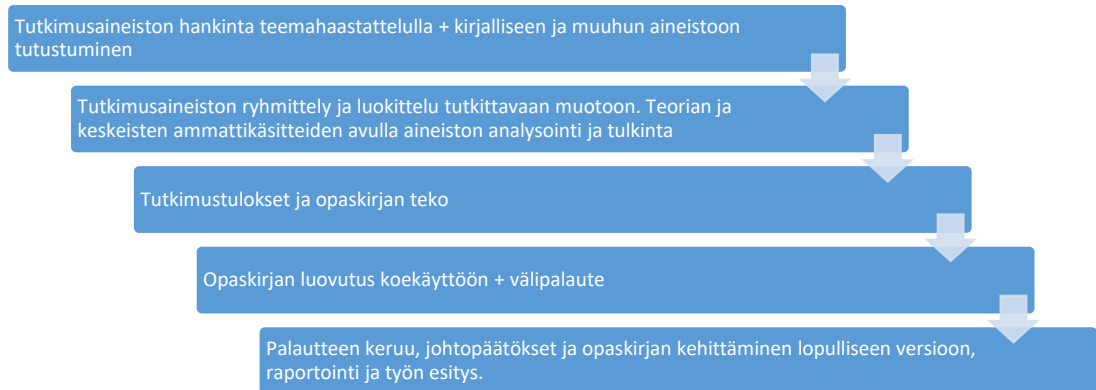
Mertalan mukaan (2016, 108) varhaiskasvattajien mielestä media on peleissä ja leikeissä suurena vaikuttajana sekä hektisen arjen pedagogiikan suunnitteluhaastavana osana. Lisäksi varhaiskasvattajat kertoivat, että heillä ei ollut tarpeeksi aiempaa koulutusta tai osaamista opettaa mediakasvatusta. Varhaiskasvattajan henkilökohtainen asenne ja mielikuvat vaikuttivat mediakasvatuksen toteuttamiseen niin positiivisesti kuin negatiivisestikin. Alalle kaivattiin positiivisuutta asenteisiin ja konkreettista koulutusta sekä lisää tietoa erilaisista mediakasvatuksen menetelmistä ja matalan kynnyksen toiminnasta.

Toisinaan tieto- ja viestintäteknologiset resurssit ovat olleet puutteellisia, jotta toimintaa olisi pystytty toteuttamaan asian mukaisesti. Myös valmiiden vakiintuneiden menetelmien ja materiaalin puute on vaikuttanut varhaiskasvatuksessa siihen, ettei mediakasvatukseen ole ollut valmiita ratkaisuja. Kuitenkin mediakulttuuri on tullut jäädäkseen ja se on läsnä koko lapsen elämän, joten jo varhaiskasvatuksessa täytyy pystyä vastaamaan tarpeeseen ja tarjoamaan tälläkin osa-alueella tavoitteellista pedagogista toimintaa. Usein se on jäänyt varhaiskasvattajan käsiin, kuinka opetusta toteuttaa. Pedagogiseen suunnitteluun tulee panostaa ja hyödyntää kasvatusyhteisön ideoita lapsen näkökulman, yksilöllisyyden ja osallisuuden huomioiden, esimerkiksi yhdessä suunnitellen ja toteuttaen (Salomaa 2016, 137–138, 142–143).

5.3 toteutussuunnitelma aikatauluineen

Toteutin tutkimuksen kuuden pääkohdan mukaisesti ja opinnäytetyön kirjoittaminen limittyi siinä koko prosessin aikaisesti. Pääkohdat olivat: 1. tutkimusaineiston hankinta teemahaastattelulla sekä kirjalliseen ja muuhun aineistoon tutustuminen. 2. tutkimusaineiston ryhmittely tai luokittelu tutkittavaan muotoon. 3. Teorian ja keskeisten ammattikäsitteiden avulla aineiston analysointi ja tulkinta. 4. Tutkimustulokset ja opaskirjan teko. 5. Opaskirjan luovutus koe-

käyttöön (välipalaute). 6. Palautteen keruu, johtopäätökset ja opaskirjan kehittäminen lopulliseen versioon, raportointi ja työn esitys. (Kuva 2.) (ks. myös Vilka 2005, 61.)

Kuva 2. Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön suunnitelman esitys oli maaliskuussa 2018. Ohjaavana opettaja toimi Virve Jussila ja yhteistyökumppanina oli yksityinen päiväkotitoimi. Teemahaastattelun toteutin päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajille ja se toimi opinnäytetyön pohjalla kartoittaessani heidän tietoja, taitoja ja käsityksiään tablettilaitteiden hyödyntämisestä. Teemahaastattelussa oli mukana myös alustava hahmotelma opaskirjan sisällöstä (liite 3), jolloin pystyin keräämään mielipiteitä ja havainnollistamaan paremmin ajatuksiani oppaan perusideasta.

Haastattelusta saadun tiedon litteroinnin ja analysoinnin jälkeen aloin kirjoittamaan ja kokoamaan tietoa kirjaan. Oppaan sisältö pohjautui vahvasti uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja se teki rakenteesta selkeän ja kattavan. Tietoa sovelluksista ja toiminnasta oppaaseen keräsin henkilökunnalta ja kirjallisuudesta sekä nettilähteitä käyttäen. Tein opaskirjan kevään 2018 aikana, etsien lisää erilaisia ideoita ja tietosisältöjä. Opaskirjan toteutin Ifolor-kuvakirjapalvelun kautta ja koeversio opaskirjasta oli 72 sivun mittainen.

Oppaan valmistuttua pidin päiväkodilla infopäivän, johon pääsi osallistumaan koko varhaiskasvatuksen henkilökunta kahdessa eri ryhmässä. Infopäivässä kerroin, kuinka opaskirjaa voi helposti hyödyntää työssä ja sen suunnittelussa. Ohjauksessa kerroin esimerkkejä käytännön tilanteista ja ohjeista, kuinka nopeasti oppaasta löytyy tarvittava ja oleellinen tieto. Päivän lopuksi keräsin osallistujilta sanallista palautetta päivästä sekä siihen saakka tapahtuneesta

yhteistyöstä ja kerroin tulevasta aikataulusta sekä milloin kerään oppaasta palautetta. Infopäivän palaute oli positiivista ja opaskirja oli tervetullut sekä odotettu apu arkeen. Tarkoitukseni oli kannustaa varhaiskasvattajia kokeilemaan tablettilaitteita matalalla kynnyksellä ja lasten kanssa yhdessä harjoittelemalla.

Varhaiskasvattajat saivat koeversion opaskirjasta testikäyttöön 12 viikoksi, jona aikana he pääsivät tutustumaan oppaaseen sekä kokeilemaan siinä olevia ohjeita käytännössä. Keräsin opaskirjasta ja sen käytettävyydestä palautetta palautepuu-menetelmällä kuukauden ajan loppukesällä 2018. Tämän jälkeen pääsin parantelemaan opaskirjasta lopullista versiota sekä arvioimaan työn tuloksia. Oppaasta tekemäni lopullinen vedos syntyi teorian ja tutkimusaineiston kautta kehittyneen tiedon ja pitkällisen kehittämisen tuloksena. (ks. myös Vilkka 2005, 157.) Opinnäytetyön esitys ajankohdaksi täsmentyi syksy 2018.

Tarkoitukseni opinnäytetyötä tehdessä ja työstäessä oli lukien, tutkien ja kirjoittaen syventää ammatillista osaamistani sekä löytää ratkaisuvaihtoehtoja näihin ammatillisesti heikkoihin kohtiin. Uusi työkalu opaskirjan muodossa oli tärkeää varhaiskasvatuksen työn kehittämisen kannalta. (ks. myös Niemi ym. 2006, 100–101.) Opasta ajatellen toiveideni oli, että se tulisi ahkeraan käyttöön päiväkodissa ja että siinä olevat tehtävät ja ideat pääsisivät jalkautumaan osaksi päiväkodin arkea.

5.4 Luvat ja vastuu

Suunnitelman esityksen jälkeen hain toimeksiantajalta tutkimusluvan (liite 1) aineiston keruuseen ja aloitin työn ryhmähaastattelulla (liite 2) päiväkodilla maaliskuun lopussa 2018. Tämän jälkeen aloin opaskirjan sisällön suunnittelun ja toteuttamisen. Tein oppaaseen tulevasta aineistosta runsaasti muistiinpanoja myös ennakkoon ja kokosin opaskirjasta tiiviin tietopaketti uuden tiedon kanssa. Tutkiminen, jäsentely ja kokoaminen limittyivät työni teossa ja kokonaisuus rakentui pitkin matkaa.

Vastuu työn toteutumisesta ja aikataulussa pysymisestä oli opinnäytetyön toteuttajalla, eli minulla. Myös tiedonkulku ja aikataulusta kiinni pitäminen olivat

vastuullani. Opaskirjan koeversio sain päiväkodin käyttöön toukokuussa 2018, jolloin pääsin kirjoittamaan lopullista opinnäytetyötä. Myöhemmin lisäsin opinnäytetyöhön kerätyn palautteen työstä. Tämän jälkeen tein myös parannellun version opaskirjasta, minkä luovutin päiväkodille syksyllä 2018. Opinnäytetyön tekijänä sitouduin viiden opaskirjan tilaamiseen. Päiväkodille luovutin oppaan käyttöoikeuden, mutta en kopiointi oikeutta. Opaskirjan omistus- ja tekijänoikeudet pysyivät opinnäytetyön tekijällä ja yhteistyöpäiväkodin käyttöön luovutin kaksi opaskirjan lopullisesta versiosta.

Tutkimusaineiston keräsin anonymisti haastattelulla ja muistiinpanot säilytin asianmukaisesti, kunnes opinnäytetyö oli valmis ja aineiston pystyi hävittämään. Olin vaitiolovelvollinen ja salassapitovelvollisuudesta oli kirjoitettu sopimus kolmelle eri osapuolelle. Opinnäytetyössä noudatin tutkimuseettisiä ohjeita, arvoja ja normeja. Opinnäytetyön toteutin niin, ettei siihen osallistuneita henkilöitä pystytty tunnistamaan. Lapsilta ja perheiltä en kerännyt tietoa, joten heiltä ei tarvinnut pyytää lupaa. Opinnäytetyötä tehdessä luotin kyseisten varhaiskasvattajien ammattitaitoon, sekä siihen, että he tuntevat ja tietävät kyseiset lapset. Tämä on tärkeää, jotta lasten ääni tulee kuuluviin ja kyseisten talojen toimintatavat ovat työtä tekeville tuttuja. (ks. myös Kuula & Tiitinen 2010, 446–450.)

6 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Varhaiskasvattajien äänen kuuleminen oli olennainen osa opinnäytetyötä ja toteutui haastattelun kautta. Teoreettinen viitekehys oli hyvin tiedossa jo suunnitelman teon aikaan ja rajaaminen auttoi pysymään tärkeissä aihealueissa. Aiempaa tutkittua tietoa ei vastaavista töistä löytynyt, mutta samankaltaisia opinnäytetöitä oli valmistumassa. Kehittämistyön menetelmänä käytin ryhmäteemahaastattelua päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajille. Opinnäytetyön toteutin kehittämistutkimuksena ja sen tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista tablettilaitteiden hyödyntämisessä päiväkodin arjessa uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuen.

6.1 Kehittämistutkimus

Kehittämismenetelmänä pyrin jalkauttamaan uutta tietoa ja käytäntöä varhaiskasvatuksen arkeen niin, että se tukee uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa

sekä kehittää varhaiskasvattajien toimintaa. Tutkimukselliset kysymykset ohjasivat konkreettista toimintaani esimerkiksi opaskirjan sisällön suhteen sekä miettiessä päiväkodin arjessa toteutettavia toimintakokonaisuuksia. Lähtökohتانani olivat käytännön ongelmat sekä varhaiskasvattajien rohkaiseminen. Tietoa tarkastelin kriittisesti sekä aiempaan tutkittuun tietoon peilaten. Analyysi teoriapohjatieta ei ollut vakiintunut työtä aloittaessa, mutta se selkeytyi kyselyn aikana asiasta saadun yleiskuvan sekä tiedon kautta. Kehittämistutkimuksen hyvänä pohjana toimi aiemmin opinnoissa päiväkotiin toteuttamani laadullinen tutkimuskysely, joka antoi hyvän mahdollisuuden toimivan kokonaisuuden luomiseen. Fyysinen opaskirja oli tässä tapauksessa paras vaihtoehto, koska se on päiväkodin arjessa helpoin käytettävyydeltään. (ks. myös Kananen 2010, 155–158.)

Kehittämistyön prosessissa on ollut tarkoituksena kehittää tuote, joka helpottaa varhaiskasvattajien toiminnan suunnittelua sekä kehittää laadukasta kasvatustyötä. Parhaillaan käytössä opas voi yhtenäistää ja selkeyttää toimintakäytäntöjä sekä parantaa työilmapiiriä. Kehittämistyö pitää sisällään niin tutkimuksen kuin kehittämistyön osuudet ja tässä tapauksessa näiden tuotoksena syntyy ideakirja sekä opinnäytetyö. (Kananen 2012, 42–45.)

Ajatuksenani oli aluksi, että opinnäytetyö olisi toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallisuus rajautui kuitenkin pois, koska tutkijana toimin ulkopuolisena osallistujana, enkä aktiivisena toimijana päiväkodin arjessa. Näin ollen alkupe-
räisestä suunnitelmasta poiketen menetelmäksi valikoitui kehittämistutkimus, jonka toteutin laadullisella tutkimusotteella. (ks. myös Kananen 2012, 27.)

6.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelulla pyrin saamaan spesifiä ja laadullista tietoa juuri näiden kahden päiväkodin henkilökunnan sekä lasten näkökulmista, asenteista ja tiedosta. Työtä tehdessä luotin varhaiskasvattajien lapsituntemukseen ja kykyyn asettua lasten asemaansa. Varhaiskasvattajilla oli hyvin tietoa siitä, mikä päiväkodin toiminnassa toimii sekä mitkä asiat yleisellä tasolla toimintaan vaikuttavat. Teemahaastattelussa haastattelin 4.4.2018 yhteensä kuutta varhaiskasvattajaa sekä heidän johtajaa ryhmäteemahaastatteluna. Haastateltavat toimivat varhaiskasvattajina kyseisissä päiväkodeissa. Haastattelua toteuttaessani

apuna oli paperilla kyselyrunko (liite 2) sekä alustava sisällysluettelo (liite 3) ja haastattelu tapahtui rauhallisessa tilassa ilman häiriötekijöitä. Työkokemusta haastateltavilla henkilöillä oli vasta aloittaneesta kokeneisiin ammattilaisiin, ja tämä toi monipuolisuutta näkemyksiin ja kokemuksiin, kun pyritään kehittämään pedagogista otetta työssä. Aikaa haastatteluun olimme varanneet tunnin ja nauhoitin haastattelun, jotta se oli helppo litteroida, eli puhtaaksi kirjoittaa tämän jälkeen. Keskustelun tallentamiseen pyysin haastateltavilta suostumuksen. Minulla oli mahdollisuus olla päiväkodin johtajaan sekä henkilökuntaan yhteydessä, jos oli tarvetta selventää jotakin asiaa jälkeen päin. (Ks. myös Eskola & Vastamäki 2015, 27–30, 37, 42.)

Teemahaastattelu oli hyvä laadukas tutkimusmenetelmä, kun tavoitteena oli kerätä mielipiteitä, käsityksiä, näkemyksiä ja kokemuksia tiettyä aihealuetta koskien puheen muodossa. Tulosten ymmärtämisen ja analysoinnin vuoksi haastattelijana minun oli hyvä tuntee haastateltava ryhmä ja sen toiminta-arvot. Sisältöanalyysiä tehdessä oli tärkeää, että tutkimuksen viitekehys ja käsitteet olivat selkeät ja haastattelijana kysymykseni oli painotettu tutkimuksen kannata tärkeisiin teemoihin. Teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla pystyin uudistamaan mallia tutkittavasta asiasta tai käsityksiä sen teorioista. (ks. myös Vilka 2005, 100–102, 139–141.)

Teemahaastattelussa keskityin ilmiöön sekä sen ympärille rakentuviin rajattuihin aiheisiin. Haastattelun kautta pyrin saamaan tietoa varhaiskasvattajien tiedosta ja asenteista tutkittavasta aiheesta. Tärkeää ryhmähaastattelussa oli, että haastattelijana huomioin tasapuolisesti haastateltavat sekä annoin kaikille yhtäläisen mahdollisuuden tulla kuulluksi. Haastateltavien varhaiskasvatuksen opettajien ryhmä määräytyi sen mukaan, kuinka heidän oli mahdollisuus irrottautua työstään ja että molemmista taloista pääsi tasavertaisesti henkilöitä paikalle. (ks. myös Kananen 2012, 99–106.)

Tutkimuksen kautta pyrin saamaan tietoa ongelmaan; ”Millainen on hyvä opas tai käsikirja ja mitä sen tulisi sisältää, jotta se palvelisi parhaiten tarkoitustaan kyseisissä päiväkodeissa?”, ”Kuinka voidaan lisätä varhaiskasvattajien tietoa sekä antaa uusia ideoita media- ja teknologia kasvatukseen?” sekä ”Kuinka voidaan madaltaa tablettilaitteiden käytön kynnyksiä varhaiskasvatuksessa?”

Tiedon rakentaminen uuden varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta antoi selkeät raamit haastattelulle ja toimi työssä ikään kuin kirjan selkärankana. Haastattelussa pyrittiin avaamaan esimerkiksi henkilökunnan käsityksiä ja mielipiteitä tablettien hyödyntämisestä ja käytöstä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi avoimet kysymykset antoivat mahdollisuuden tuoda henkilöiden omia näkemyksiä ja ideoita mukaan kirjan sisältöön. (ks. myös Hirsjärvi ym. 2008, 131.)

Teemahaastattelu ja opaskirjan teon ohessa eri vaiheissa käydyt keskustelut päiväkodin varhaiskasvattajien kanssa antoivat hyvää tietoa tehdä opaskirjaa, koska heillä oli hyvää henkilökohtaista käytännön tietoa. Henkilökunnalta sai hyvää tietoa siitä, millaista pedagoginen toiminta oli kyseisessä päiväkodissa ja sen käytänteissä. Tietoa eri sovelluksista ja teoriasta saatiin keskusteluista varhaiskasvattajien kanssa sekä eri medialähteitä ja kirjallisuutta tutkimalla. Tässä tapauksessa konteksti oli varhaiskasvatus, tietty päiväkotikielinen sekä sen asiakkaat ja henkilökunta. Intentio oli henkilökunnan asenne ajatellen tablettilaitteiden käyttöä ja sisältöä. Prosessi oli tutkijan ymmärryksen kehittyminen aiheesta suhteessa tutkimusaikatauluun. (ks. myös Vilkkä 2005, 97–100.)

7 TULOKSET

7.1 Haastattelun tulokset

Haastattelukysymykset olivat avoimia kysymyksiä, joihin voin esittää lisäkysymyksiä tarvittaessa. Tarkoitukseni oli saada aikaan keskustelua sekä uusien asioiden esilletuloa. Tallentamiseen oli käytössä puhelimesta oleva nauhuri, josta siirsin tallenteen tietokoneelle salasanan alle heti haastattelun jälkeen. Tämän jälkeen litteroin tallenteen yleiskielisesti läpi ja tein siitä muistiinpanoja kirjalliseksi aineistoksi. Tallenne oli tallessa asianmukaisesti kenenkään saavuttamattomissa. (ks. myös Kananen 2012, 106–109.)

Tutkimuksen kautta sain tietoa hyvästä ja selkeästä käsikirjasta ja toiveita sisältöön. Toiveena varhaiskasvattajilla oli, ettei opaskirjassa olisi liikaa teoriaa, mutta että siihen kuuluisi tiivis teoriaosuus, joka sisältäisi esimerkiksi termien avaamisen sekä mitä päämäärää aiheella haetaan. Tärkein pääpaino heidän mukaan oli, että tieto löytyy tarvittaessa helposti ja pääpainotuksena oli ideat ja ohjeet käytännön tilanteisiin. Valmiiksi etsityt www-sivustot, sovellukset ja

tablettien toiminnot olivat käytännön asioita, joita varhaiskasvatuksessa kaivattiin oppaan sisältöön. Toiveina oli huomioida yhdessä tekeminen sekä tablettilaitteen käyttö lapsilla dokumentoinnin välineenä. Toiveena oli myös mahdollisuus tarvittaessa tehdä omia muistiinpanoja ja lisäyksiä oppaaseen.

Haastattelussa saatuja kommentteja tuli runsaasti ja tässä muutama esimerkki:

”Haluaisin kirjan sisältävän perusteoriaa tiiviinä osioina sekä tietoa, mitä eri kasvatusalueilla opetuksessa halutaan kehittää ja tukea.”

”Kirjassa olisi hyvä olla esimerkkejä joustavasti muokattavista toimintatuokiosta sekä apua pelikasvatukseen.”

”Kuinka opettaa lapsille mediataitoja ja toteuttaa lasta osallistavaa toimintaa teknologian välityksellä?”

”Tablettilaitteita on hyvä hyödyntää esimerkiksi metsäretkellä tai päiväkodin pihapiirissä. Toiveena näihin erilaisia toimintatuokioita.”

Varhaiskasvattajat toivoivat ideoita siitä, kuinka opettaa media- ja teknologia-kasvatusta myös ilman laitetta sekä vinkkejä projekti työskentelyyn. Monipuolisuus, lasta osallistava työskentely sekä vuorovaikutustaitojen harjoittelu olivat aiheita, joihin toivottiin käytännön neuvoja opaskirjan sisältöä laatiessa. Monipuolisia esimerkkejä valmiina saatavista oppipeleistä kaivattiin hetkiin, jolloin lapsi oli mahdollisuus eriyttää muusta ryhmästä yksilölliseen opetukseen aikuisen seurassa, esimerkiksi toisten päiväunien aikana. Haastatellessani kerroin varhaiskasvattajille ajatuksestani tehdä oppaaseen seikkailuun ja liikuntaan omat painotusalueet päiväkotien painotuksien mukaan, ja tämä tieto otettiin innokkaasti vastaan. Haastateltavat antoivat hyviä vinkkejä jo hyväksi havaituista toiminnoista ja sovelluksista. Yhdeksi työyhteisön omaksi tavoitteeksi nousi haastaa työyhteisö opettelemaan ja oppimaan jotain uutta yhdessä. Varhaiskasvattajat olivat myös sitä mieltä, että tieto lisää positiivisuutta aihetta kohtaan sekä koulutuksen myötä myös asenteet muuttuvat, koska samalla myös itseluottamus pääsee kasvamaan.

Teemahaastattelun purun toteutin laadullisella tutkimusotteella, eli olennaista työssä oli saada hyvä ymmärrys ilmiöstä varhaiskasvatuksen näkökulmasta

sekä uuden tiedon jakaminen. Vastaukset purin teemojen ja esitettyjen kysymysten mukaan, joista rakentui hyvä tuki oppaan luontia ajatellen sekä spei- fin tiedon etsimistä varten. Alue on vielä melko tuore tutkimuskohteena ja on tärkeää saada kenttätietoa tutkimuksen tueksi sekä hyvä kuvaus ilmiöstä. Var- haiskasvattajilta pyrin saamaan vinkkejä ja kokemuksen kautta opittua tietoa opaskirjaan, jotta se voisi toimia yhteiseksi hyödyksi sekä kehittää työyhteisön toimintatapoja. (ks. myös Kananen 2012, 29–30, 112, 117.)

Sisällön analysointiin kuului hiomista, tarkistamista sekä editointia ja sain poi- mittua oleellisen tärkeän tiedon mukaan oppaaseen. Haastattelun kautta sain myös uusia näkökulmia asiaan sekä opaskirjan sisältöön. Tärkeää oppaan si- sältöä pohtiessani oli haastattelussa saadun tiedon peilaaminen teoriaan sekä samalla syventyä teorian tiedon etsimiseen, sekä pohtia kuinka eri teorian vai- kuttavat toisiinsa. Olennaista työskentelyssäni oli saada rakennettua koko- naisuus aikaisemman tutkimuksen, teorian sekä oman kerätyn aineiston kes- ken. (ks. myös Eskola 2018, 211–216.)

Teemahaastattelu palveli hyvin tämän tyyppisessä työssä, kun halusin tehdä työkalu juuri näitä tiettyjä päiväkoteja sekä niiden varhaiskasvattajia ja asiak- kaita ajatellen. Ryhmäteemahaastattelussa oli hyvänä puolena, että jos joku sai idean, niin yleensä toiset pääsivät keskusteluissa vaikuttamaan ja jalosta- maan uusia ideoita ja jo tätä kautta tieto asiasta levisi toisille ammattilaisille. Keskusteluhetki oli muutenkin antoisa, koska kahdesta eri talosta varhaiskas- vattajat saivat yhdessä keskustella näkemyksistään sekä omista käytännöis- tään. Kaikki apu otetaan mielellään varhaiskasvatuksessa käyttöön, kun tietoa on saatavilla.

7.2 Oppaan suunnittelu

Opasta suunnitellessa pohdin lähtökohtina aihetta, tarkoitusta, tavoitetta sekä sitä, kenelle kirja oli suunnattu. Nämä toimivat työn suunnitelman ja tiedon- haun perustana ja ohjasivat työni kulkua. Haastattelusta saamana lähtökohdat autoivat myös kirjoitustyyliä löytymisessä, kun pyrin oppaassa mahdollisim- man lukijaystävälliseen ja innostavaan tekstiin. Tekstiä suunnitellessani poh- din esimerkiksi sitä, mitä lukijat aiheesta ennestään tiesivät ja tunsivat, sekä

kuinka perusteellisesti asia oli aluksi avattava. Pohjatietona asiaa selvittäessäni toimi kyseiselle henkilökunnalle aiheesta aiemmissa projekti opinnoissa toteutettu kysely. Näin sain juuri kyseisten henkilöiden asenteista ja pohjatiedosta tarkkaa tietoa. Arvioin myös aikataulutusta ja pyrin työssäni mahdollisimman realistisiin tavoitteisiin. (ks. myös Niemi 2006, 107–108, 118.)

Opinnäytetyö suunnitelman esityksen jälkeen ajatukseni opaskirjan sisällöstä selkeytyivät ja oppaan rakenne muokkautui enemmän uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa tukevaksi. Oppaan sisältö muodostui peruskäsitteistä ja teoriatiedosta, erilaisista vinkeistä sovelluksiin ja käyttömahdollisuuksiin tablettilaitteilla aiheiden ja ikäkausien mukaan sekä konkreettisista ideoista toimintahetkiin. Aiherunkona kulki uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti viisi oppimisen aluetta (Kuva 2.): 1.Kielen rikas maailma. 2.Ilmaisun monet muodot. 3.Minä ja meidän yhteisömme. 4.Tutkin ja toimin ympäristössäni. 5.Kasvan, liikun ja kehityn. (Ahonen 2017, 162.)

Kuva 3. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet (Opetushallitus 2017)

Oppaaseen sisällytin päiväkotien painottamien liikunnan ja seikkailun mukaan selkeitä esimerkkejä ja valmiiksi suunniteltuja, mutta muokattavia toimintakokonaisuuksia. Haastattelun mukaan varhaiskasvattajat toivoivat käytännön esimerkkejä siitä, kuinka tablettilaitteita voi hyödyntää lasta osallistavasti osana varhaiskasvatuksen arjessa. Lisäksi he toivoivat perustietoa erilaisista

ohjelmista ja sovelluksista, joita on saatavilla tableteille. Huomioin lasten osallisuuden ja toimijuuden tuokioiden muokattavuudella ja niin, että aikuisella on mahdollisuus osallistaa lasta aina tilanteen mukaan.

Ideakirjan kirjoittamisen prosessi kulki vaiheittain ja välillä limittäin eteenpäin. Aluksi valmistauduin laadukkaan sekä ajantasaisen tiedonhaun ja muistiinpanojen kautta kirjan sisällön suunnitteluun. Tein aiheesta miellekartta, joka selkeytti tiedonhaun tarvetta. Luonnostelu vaiheessa pyrin jäsentelemään sisältöä oikeaan järjestykseen ja etsimään lisää tietoa ja ideoita oppaaseen. Muokasin ja kirjoitin opaskirjaa yhdessä ideoinnin ja tiedonhaun kanssa. Pyysin ulkopuolista apua tehdessäni arviointia keskeneräisen opaskirjan ulkoasusta ja sisällöstä. Oppaan toteutuksen jälkeen luovutin sen koekäyttöön kolmen kuukauden ajaksi. Lopulta keräsin oppaasta palautetta sekä sain paranneltua opaskirjasta lopullinen versio. (ks. myös Niemi, ym. 2006, 116, 119.)

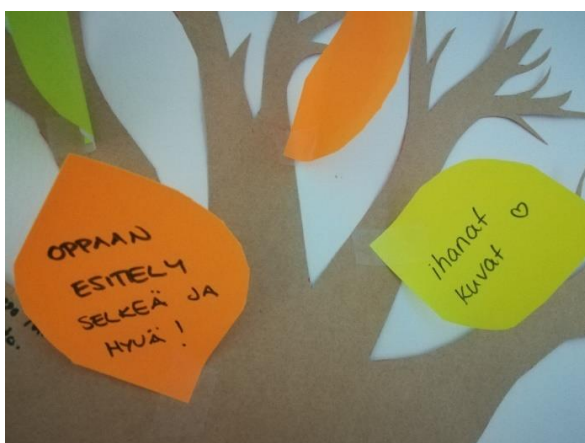
Opaskirjan visuaaliseen suunnitteluun vaikuttivat kysymykset; kenelle, miksi ja miten? Tässä tapauksessa opas oli suunnattu varhaiskasvattajille auttamaan työn suunnittelua ideakirjan muodossa. Typografia eli julkaisun ulkoasun pyrin toteuttamaan innostavaksi kuvituksen ja asetelun avulla sekä muotoilla kieli helppo lukuiseksi. Toteutin koeversio opaskirjasta A4-kokoisena, mutta koekäytössä oli koettu miellyttävämmäksi A5-koko ja lopullinen versio valmistui käsikirjakokoon. Opaskirjan fontiksi valikoitui helppo lukuinen Calibri ja tekstin kooksi pääosin 12. Jaottelin oppaan värikoodein eri osuuksiin, jolloin aiheet on helppo etsiä värin avulla. (ks. myös Pesonen 2007, 2, 13, 31.)

Opaskirja sisälsi perusteoriatietoa esimerkiksi uudesta Vasusta, lapsen osallisuudesta, monilukutaidosta ja medialukutaidosta sekä tieto- ja viestintä teknologiasta. Oppaassa kerrottiin tablettilaitteiden hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa sekä pelikasvatuksesta. Opas sisälsi runsaasti ohjeita ja vinkkejä erilaisista toiminnoista ja ohjelmasisällöistä, joita voidaan tablettilaitteiden käytössä hyödyntää. Lisäksi oppaassa oli osio erityisesti liikunta- ja seikkailutuokioiden toteuttamiseen. Opaskirjan sisällössä huomioitiin myös varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen ja oppaaseen oli jätetty runsaasti tilaa myös varhaiskasvattajien omille muistiinpanoille.

Ideakirjan toteutuksessa tavoitteenani oli tarjota helposti toteutettavia ja lapsille mielekkäitä sekä heidän luonnollisen oppimistapansa huomioivia toiminnallisia menetelmiä. Teoriatietoon tutustuessani syvensin tutkimusosaamistani. Kirjoittaessani ja toimintaesimerkkejä muokatessani pyrin asettumaan lukijan asemaan. Malliversion koekäyttö ja palaute auttoivat lopullisen oppaan valmistelussa. Opaskirjan toteutin Ifolor-kuvakirjapalvelun kautta omakustanteisesti. Pystyin käyttämään palvelua, koska omistus- sekä käyttäjänoikeudet pysyivät ennalta sovitusti minulla ja opaskirja ei tullut kaupalliseen tarkoitukseen. Kuvituksen oppaaseen loi tuttavani ja tämä toi persoonallisuutta ja yksilöllisyyttä opaskirjaan.

Opasta laatiessa olin aktiivisessa yhteydessä päiväkodin johtajan ja henkilökunnan kanssa, jotta opaskirjasta tuli heille mieleinen ja helppo käyttöinen työkalu tukemaan kasvatustyötä. Opaskirjan koeversion valmistuttua pidin päiväkodissa oppaan käytöstä ohjeistuksen henkilökunnalle. Samalla he pystyivät paremmin sisäistämään opaskirjan käytettävyyttä ja esittämään kysymyksiä. Opinnäytetyön kirjoitusprosessi kulki mukana opinnäytetyön vaiheiden ja muokkautui sitä mukaan, kun tieto ja kokemukset karttuivat.

Keräsin palautetta oppaasta palautepuun muodossa (kuva 3). Leikkasin palautepuun rungon pahvista ja sijoitin sen henkilökunnalle sopivaan paikkaan, josta he kaikki näkivät sen. Post-it -lapuille kirjoittaen henkilökunta lisäsi ikään kuin lehtiä puuhun. Ajatuksenani oli visuaalinen ja motivoiva palautteen keräämismetodi. Pyysin palautetta esimerkiksi siitä, millaista opaskirjaa oli käyttää, mitä siinä oli hyvää? Myös parannusehdotuksia pyysin lopullista opaskirjaa ajatellen. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10, 51.)

Kuva 4. Palautepuu

7.3 Palaute

Opaskirjaa luovuttaessani koekäyttöön pidin infopäivä päiväkodilla. Opastuksen toteutin kahdessa ryhmässä rennosti kahvin ja jäätelön kera. Sain infopäivästä positiivista suullista palautetta. Osallistujat olivat kiitollisia ideakirjan esittelystä sekä innoissaan uudesta työkalusta. He pitivät ulkoasusta, selkeydestä ja sisällön napakkuudesta. Ryhmäperehdytykseen 30 minuutin aika oli sopiva ja kaikki pääsivät osallistumaan perehdytykseen, koska hetkiä pidettiin kaksi. Sisällön lävitse käyminen yhdessä auttoi perehtymään eri osioihin ja salli kysymysten esittämisen ja yhdessä innostumisen.

Koekäytön ajankohta osoittautui hieman huonoksi, koska osan ajasta vain toinen päiväkotikoti oli avoinna ja toiminta kesäaikana ei ollut pedagogisesti niin aktiivista, kuin muuna toimintakautena. Parempi ajankohta olisi voinut olla esimerkiksi syksyllä, kun toimintakausi normaalisti alkaa. Osoittautui tärkeäksi, että koekäyttö oli tarpeeksi pitkä ja että heille tarjottiin käyttöönottaessa infopäivän. Näin ollen opaskirjan ja sen käytön saa jalkautettua tehokkaammin toimintaan ja henkilökunnalla on parempi mahdollisuus antaa palautetta ja kertoa suoraan ajatuksiaan.

Yhteistyö päiväkodin kanssa toimi hyvin ja aina tarvittaessa pystyin olemaan yhteydessä tai käymään, kun tarvitsin apua, tietoa henkilökunnan mielipiteistä tai vahvistusta näkemyksiini opinnäytetyössä. Tärkeää lopullisen opaskirjan kannalta oli tehdä ensin koeversio ja saada ammattilaisten mielipiteitä ja kehitysehdotuksia lopullisen vedoksen tueksi ja mahdollisuus muokata epäkohtia lopulliseen työhön. Uskoin oppaan parantavan asenteita teknologiakasvatusta kohtaan ja innostavan kokeilemaan uusia menetelmiä.

Keräsin koekäytöstä palautetta palautepuu-menetelmällä ja puun ohessa oli ohjeistus, mihin asioihin pyysin kiinnittämään erityistä huomiota palautetta antaessa. Palautepuuhun koekäytön yhteydessä kerääntyi muun muassa seuraavanlaista palautetta:

Opaskirjasta sain positiivista palautetta ja se koettiin hyvänä oppaana varhaiskasvatuksen toimintaa suunnitellessa.

”Kirja rikastuttaa ja tsemppaa kokeilemaan vasta aloittelevaa tablettilaitteen käyttäjää.”

”Oppaasta saadaan hyviä vinkkejä sovelluksista jotka voidaan lisätä konseptin omaan Play kauppaan.”

”Kirjan tavoite toteutuu erinomaisesti!”

”Helppo ottaa pelejä ja muita vinkkejä käyttöön.”

”Mielenkiinto säilyy läpi kirjan!”

”Oppaan esittely selkeä ja hyvä!”

”Ihanat kuvat.”

”Ihana tapa kerätä palautetta.”

”Kiva ulkoasu. Selkeästi luettava.”

”Helposti saatavilla tiiviissä paketissa.”

Sisällöstä saatu palaute oli myös innostunutta ja erityisesti selkeyttä korostettiin.

”Uusi vasu huomioitu hyvin.”

”Selkeä työväline arkeen.”

”Kattavasti joka ikätasolle.”

”Helppo lukuinen.”

”Ihania, käytännön läheisiä ideoita.”

”Selkeä, värikäs, helppo lukea ja löytää tarvittava tieto.”

”Hyvin jäsennetty sisältö. Pystyy nopeasti etsimään tietyn asian/teeman.”

”Ei liikaa tekstiä. Värikkäät kuvat kiinnostavat lukijaa.”

”Kirja on selkeä ja helppo lukuinen.”

”Innostaa kokeilemaan uusia toimintatapoja.”

”Selkeä, monipuolinen, napakka tietopaketti!”

”Selkeät sivut, ei liikaa teoriaa.”

Ajankohta oli ainoa asia, joka vaikutti kyselyn mukaan negatiivisesti kirjan käyttöön.

”Huono ajankohta. (kesäpäivystys)”

Yleisesti kaikki palaute oli positiivista sekä rakentavaa ja niistä näkyi positiivinen ajattelu aihetta ja uutta työkalua kohtaan. Koekäyttöaika oli sopivan mittainen, mutta ajankohtaa olisi voinut muuttaa pedagogisen toiminnan kannalta paremmaksi. Ajankohdan muuttaminen ei ollut kuitenkaan opinnäytetyöni aikataulun kannalta mahdollista. Palautteen opaskirjan käytöstä olisin voinut kerätä myös enemmän varhaiskasvattajia velvoittavasti, koska palautepuun muodossa kerätystä palautteesta ei voi varmuudella saada spesifiä tietoa, vaan vastaukset voivat olla hyvin pinnallisia ja vastausprosentti heikko. Palautteessa olisi voinut pyytää lisää tietoa esimerkiksi vastaajien näkemyksistä; ”Innostiko opas kokeilemaan uusia käytäntöjä ja tabletilaitetta aktiivisemmin?” tai ”Lisäsikö opas tietoa media- ja teknologia kasvatuksessa ja vaikuttiko opas varhaiskasvattajien asenteisiin?”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

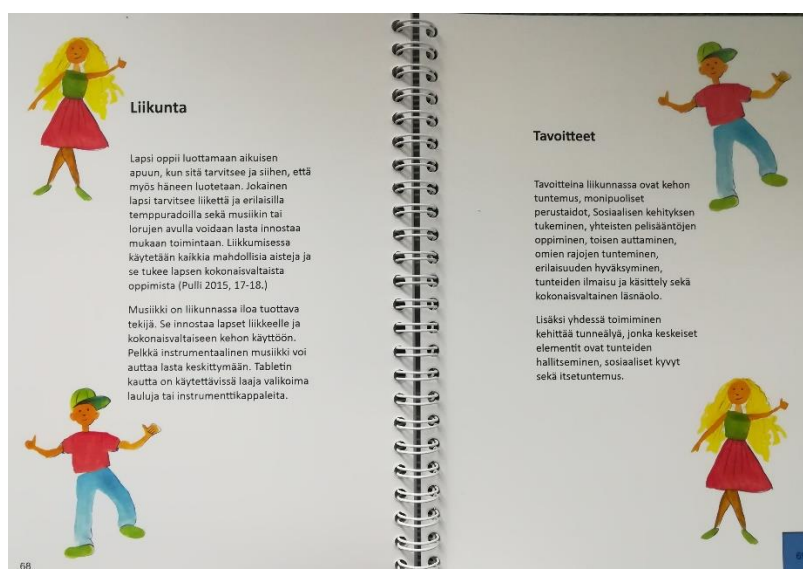
8.1 Ideakirjan käyttö varhaiskasvatuksen tukena

Tämän opinnäytetyön kehittämistyön tuloksena syntyi opaskirja varhaiskasvattajille sisältäen tietoa ja ideoita media- ja teknologiakasvatuksen pedagogisen toiminnan tueksi. Positiivisen palautteen mukaan opas otettiin hyvin vastaan. Sisällön keräsin varhaiskasvattajien toiveita ja mielipiteitä kuunnellen. Opas voi toimia hyvänä tukena toiminnan suunnittelussa ja toiveena on aktiivinen hyödyntäminen. Palautteen mukaan varhaiskasvatuksessa tarvittiin tämän kaltaista työkalua ja se voi rikastuttaa varhaiskasvatuksen sisältöä sekä yhtenäistää talojen käytäntöjä. Oppaan teoriaan pohjautuva tietoperusta tukee varhaiskasvattajien työssä määrätietoista suunnittelua ja pedagogiikan toteutumista.

Kuva 5. Opaskirja

Opaskirja (kuva 5) on helposti käytettävä ja innostava ulkoasultaan. Uusi A5 -koko on käsikirjakokonsa ansiosta usean varhaiskasvattajan mielestä mielekkäämpi käyttää, kuin suurempi A4 -koko. Pienempi koko on myös hankintakustannuksiltaan edullisempi. Värikoodit auttavat käytettävyydessä ja jaottelevat osiot helpommin löydettäväiksi. Lopulliseen oppaaseen sisältyi 84 sivua ja se on tiivis tietopaketti, jossa on huomioitu teoriapohja, monipuolisesti erilaiset toiminta ideat sekä kyseisten talojen painottavat seikkailun ja liikunnan osa-alueet (kuva 6). Ikätasoinen toiminta ja soveltamismahdollisuudet on otettu huomioon oppaan sisältöä suunnitellessa ja uusi vasu toimii hyvänä punaisena lankana työn pohjana.

Kuva 6. Liikuntakasvatuksen teorian aukeama

Välineiden vähäisyys tai suunnitteluajan puute voivat olla asioita, jotka vaikuttavat media- ja teknologiakasvatukseen ulkoisina tekijöinä. Suurena tekijänä on myös varhaiskasvattajien asenne näitä kasvatusalueita kohtaan. Palautetta en välineisiin tai suunnittelu-aikaan tässä yhteydessä kerännyt, vaan rajasin palautteen tarkoituksella pelkkää opaskirjan sisältöä ja käytettävyyttä käsitteleväksi. Yleisesti ottaen voi olettaa, että opaskirjan hyödyntäminen riippuu vastaavasta media- ja teknologiakasvatuksen suunnittelijasta varhaiskasvatuksessa ja kuinka opas rantautuu arkeen.

Lapsen osallisuus on huomioitu oppaassa olevissa toiminnoissa ja varhaiskasvattajan tulee osata soveltaa opaskirjan ideoita ja ohjeita lapsille ja lapsiryhmille sopiviksi. Aikuisen vastuulla on, että lapsilähtöinen toiminta ja lasten kiinnostusten kohteet tulee pedagogisesti huomioitua. Aikuisen vastuulle jää myös arvioida lapselle sopiva välineen käyttöaika sekä ohjelmasisältö. Ammatillaiset voivat kehittyä työssään esimerkiksi dokumentoimalla työtään sekä analysoimalla omaa toimintaa ja ammatillista kasvuaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 35.)

Tässä työssä saadun palautteen perusteella ja aiemman tutkitun tiedon valossa, positiivisuus varhaiskasvattajien asenteissa on kasvanut media- ja teknologiakasvatusta kohtaan. Selkeys ja tiiviisti kerrottu tieto on auttanut kokeilemaan toimintaa matalalla kynnyksellä ja opettelemaan lasten kanssa yhdessä laitteen käyttöä. Päiväkotiin on tulossa jatkossa myös lisää tablettilaitteita, joten myös käyttöresurssit kasvavat. Uusien laitteiden ja opaskirjan myötä on mahdollisuus myös menetelmien ja toiminnan kehittyä ja tulla yhtäläiseksi päiväkodin toiminnassa.

8.2 Kehitysehdotuksia

Jatkossa opaskirjaan voisi liittää lapsille suunnatun työkirjan, jossa olisi erilaisia harjoitteita. Myös mobiiliversio tai -sovellus voisi toimia opasta tukevana lisäaineistona. Niissä voisi olla erilaisia helppo käyttöisiä harjoituksia valmiina käytettäväksi ja ohjeita toimintoihin, kuinka laitetta ja sovelluksia voi hyödyntää. Oppaasta voisi toteuttaa nettisivuston, joka sisältää samat asiat kuin opaskirjasta ja sinne olisi helppo lisätä tietoa esimerkiksi aina uusien julkaistujen tutkimusten myötä. Tulevaisuudessa internetissä ja mobiililaitteissa tapahtuvat muutokset ovat nopea tempoisia, joten opasta tulisi päivittää melko nopealla syklillä. Päivitettävyyden toisaalta fyysisen kirjan puute ja mobiiliversion ajantasaisena pitäminen olisi helpompaa. Oppaasta voisi tehdä myös kansiotyyppisen, johon voi tarvittaessa lisätä sivuja.

Kun opaskirja on ollut käytössä jonkin aikaa ja jalkautunut päiväkodin toimintaan, palautetta voisi kerätä oppaan vaikuttavuudesta varhaiskasvattajan asenteisiin ja mielikuviin. Vaikutuksesta voisi kerätä tietoa myös siitä, onko se tuonut muutosta käytänteisiin, työn tekoon tai toiminnan suunnitteluun. Myös

muuta tietoa ja koulutusta asiaan liittyen on hyvä kehittää, jotta varhaiskasvatuksessa pysytään koko ajan muuttuvan teknologian mukana. Lapsen osallisuutta ja perheiden mielipiteitä ajatellen voisi jatkossa kartoittaa tietoa haastattelujen tai kyselyiden avulla, jotta saataisiin parempi käsitys lasten kokemuksista sekä perheiden asenteita ja toimintatavoista. Tavoitteena on, että opaskirja pääsee jalkautumaan päiväkodin toimintaan ja sitä täydennetään jatkuvasti, koska toiminta kehittyy koko ajan.

Aiheen ajankohtaisuus ja tiedon tarve antavat paljon mahdollisuuksia jatkaa tutkimuksia ja kehittää toimintaa. Oppaan jatkokehityksessä voisi olla mahdollista lisätä erilaisiin osaamisen alueisiin toiminta tuokioita. Esimerkiksi leikki ja ilmaisun monet muodot voivat olla alueita, joihin voidaan hyödyntää oppimista tukevana välineenä tablettilaitteita. Työn kehittämisen kannalta myös varhaiskasvattajan itsearviointia olisi hyvä jollakin keinoin tukea konkreettisesti. Esimerkiksi itsearviointia kehittäväällä lomakkeella, jonka kautta työntekijä voi arvioida omaa oppimistaan, voi toimia oppimista ja toimintaa tukevana työkaluna.

8.3 Eettisyys ja luotettavuus

Työssä pyrin noudattamaan hyviä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia sekä sosiaalialan tieteellisiä käytäntöjä ja normeja sekä tiedostin oman vastuuni tutkijana. Työtä tehdessä arvioin omia eettisiä ajattelutapojani sekä työskentelyäni. Aikataulut oli sopiva myös työelämäkumppanille ja tekijän- ja käyttöoikeuksista oli sovittu sekä vastuut olivat tiedossa työn valmistumisesta. (ks. myös Arene 2018.)

Huomioin eettisinä periaatteina ennen kaikkea lasten mahdollisen yhdenvertaiseen ja osallisuutta edistävään toimintaan oman ikätasonsa mukaisesti. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta vaan, että jokainen pääsee omien taitojensa mukaisesti osallistumaan. Varhaiskasvattajan toiminnassa painotettiin vastuuta rinnalla kulkijana sekä tukea sanoittamaan lapsen toimintaa ja kokemuksia. Ammatillaisen tulee tämän lisäksi osata eettisesti toimia asiakkaan kannalta yksilöllisiä tarpeita tunnistaen ja tukien sekä aidosti kohdaten. (ks. myös Talentia 2017, 7, 26–27, 32.)

Aiheeseen perehtyessä keräsin paljon tietoa halutun teoriatiedon perusteista ja perehdyin syvemmin tietoihin, joista minulla ei ennestään ollut paljoa kokemusta. Esimerkiksi kirjan kirjoitus ja tablettilaitteiden käyttö olivat uusia alueita, joista löysin luotettavaa ja ajan tasaista tietoa opinnäytetyöhön. Tietoni alan perustiedoista pääsivät oppimisprosessin aikana näiltä uusilta osin kehittymään huomattavasti.

Laadullisuuden tutkimuskriteerit on vaikeaa lopullisesti arvioida, koska ei voi ennustaa tulevaa ja tähänastinen käyttö ei vielä kerro, kuinka kirjan hyödyntäminen jalkautuu arjen pedagogiikkaan. Lisäksi laadullisesta tutkimusaiheesta oli vaikeaa löytää aiheeseen sopivat luotettavuusmittarit. Aina ei voi mitata kaikkea ja loppu päätelmä kehittämiskohteen näkökulmasta ideakirja ratkaisu on parempi ja toimivampi, kuin lähtökohta, jolloin kyseisen kaltaista työkalua ei ollut vielä saatavilla. Kehittämistoiminnan vaikuttavuuteen olisi mahdollista syventyä jatkossa lisä arvioinnilla ja mittaamisella hyödyntäen esimerkiksi kyselyä ja kvantitatiivista menetelmää. (ks. myös Kananen 2012, 50, 81, 172–175.)

Validiteetti vastaa tämän päiväkodin ja siellä toimivien varhaiskasvattajien tarpeisiin, koska opaskirja on toteutettu juuri heiltä saadun tiedon ja toiveiden pohjalta. Lasten osallisuutta tukee teorian pohjalta laaditut ohjeet kirjassa ja ammattilaisten tieto ja tuntemus juuri näiden päiväkotien lasten kohdalla. Ajankohta vaikuttaa jonkin verran saatuihin tuloksiin ja reliabiliteetti eli satunnais-ten tekijöiden vaikutusten mahdollisuus tutkimustuloksiin voi näkyä siinä, kuinka ammattilaiset todellisuudessa käyttävät ja hyödyntävät aineistoa. Oppaan käyttöön voi vaikuttaa esimerkiksi suunnitteluajan puute tai että opaskirja vaan unohtuu, eikä sitä hyödynnetä käytännössä. Narratiivisesti löytyi hyvää ja ajantasaista teoriatietoa sekä tietoa käytännön kokemuksista. Työssä pyrittiin tarkastelemaan löydettyä tietoa kriittisesti ja ammatillisesti peilaten teoriatietoon sekä uuteen vasuun. (ks. myös Kananen 2012, 162–166.)

Selvitin esteettömyyteni ja olin suorittanut kaikki tarvittavat opintojaksot, kun aloitin opinnäytetyön teon. Tämän jälkeen solmin opettajan ja yhteistyökumppanin kanssa sopimukset, hain tutkimusluvan (liite 1.) sekä perehdyin syvällisesti opinnäytetyön aiheeseen. Keskustelin opettajan kanssa opinnäytetyöstä ja tutustuin paremmin tutkimuseettisiin ohjeisiin. Tämän jälkeen haastattelin

ennalta sovittua ryhmää päiväkodissa ja tallensin haastattelu, jota säilytin tarvittavan ajan. Opinnäytetyössä käyttämäni tiedot ja dokumentit säilytin kenenkään muun saavuttamattomissa salasanojen takana tietokoneellani ja hävitin materiaalit lopulta asianmukaisesti. Tutustuin tietosuojan periaatteisiin ja en työssäni käsitellyt henkilötietoja, joten en tarvinnut näiltä osin erikoiskäsittelyä.

Työstä tuli mahdollisesti luotettavampi, kun annoin sille aikaa. Opaskirjaan sisällön etsintä, kirjoittaminen ja sen koekäyttö veivät aikaa ja tein päätöksen, etten kiirehdi, vaan teen työn kunnolla ja samalla annan mahdollisuuden itselleni parempaan ammatilliseen kasvuun. Kustannuksiltaan opaskirjojen hankinta ei ollut suuri, joten päätin toteuttaa ne omakustanteisesti. Se tuntui kustannuksissa myös helpoimmalle vaihtoehdolle. Olisin halunnut toteuttaa työn toisen opiskelijan kanssa, mutta tässä aikataulut ja asuinpaikka asettuivat työn mutkistajaksi ja lopulta päädyin toteuttamaan työn itsenäisesti.

8.4 Pohdinta

Koen, että omalla kohdallani sosionomin ja varhaiskasvatuksen ammatillisen kasvun prosessini on ollut melko tasainen kautta opiskelun. Olen tuntenut, että tiedon karttuessa myös luottamus omaan ammatilliseen osaamiseen on kasvanut. Olen antanut itselleni aikaa ja rauhaa oppia ja osaltaan se on antanut hyvän mahdollisuuden tutkia omaa paikkaani ammatillisesti ja olen todennut, etten tunne ammatillisesti esteitä toimia minkään ikä- tai asiakasryhmän kanssa, vaan lähdän työelämään avoimesti. Tiedosta omat vahvuuteni, jotka painottuvat lähinnä haluan kulkea ihmisen vierellä ja aidosti läsnä ollen.

Sain opinnäytetyöstäni hyvän työkalun myös omaan ammattiini sekä varmuutta ja tietoa, kuinka tablettilaitteita voi hyödyntää varhaiskasvatuksessa. Opaskirjaa suunnitellessani ja tehdessäni tein jatkuvaa arviointia oppaan sisällöstä, luettavuudesta ja käytettävyydestä sekä omaa ammatillista kasvua arvioiden. Pyrin tietoisesti kehittämään omaa asiantuntijuuttani tutustuen ammatilliseen tietoon sekä arvioimaan omaa osaamistani sosionomin ja varhaiskasvattajan ammatissa (ks. myös Janhonen & Vanhanen-Nuutinen 2005, 26–27). Työskentely tapahtui limittäin kirjoittamisen, tiedonhankinnan ja prosessoimisen kautta. Apunani opaskirjan sisältöä kirjoittaessa oli kaksi ulkopuolista henkilöä oikolukijoina.

Opin työssä hyvin etsimään tietoa erilaisia lähteitä käyttäen sekä arvioimaan tiedon ajankohtaisuutta ja luotettavuutta. Työ vaati paljon pohdintoja, kuinka asiat toimivat ja ovat käytettävissä varhaiskasvatuksen arjessa, joten ne kehittivät ammatillista ajatteluaani varhaiskasvatuksen opettajana. Pidín paljon päiväkotí työháarjoitteluistani ja tunsin itseni tervetulleeksi alalle. Opinnáytetyötä kirjoittaessani tunsin tekstin tuottamisen joskus hankalaksi ja jouduin käyttämään paljon aikaa erilaisiin sisältöihin tutustumiseen ja niiden referointiin. Myös työn rajaaminen oli melko hankalaa, koska aihe on niin laaja. Perusteoriat antoivat hyvää suuntaviivaa, mihin asioihin tuli perehtyä ja keskittyä työtä suunnitellessa. Varhaiskasvatukseen oli noussut uusia termejä ja koin haastavaksi eri termien sisältöjen merkitykset. Opinnáytetyötä tehdessä myös käsitteet selkenivät. Mielestäni myös teoriatietoni perusta syventyi ja ammattimaisuus kasvoi työtä tehdessä sekä samalla uusi varhaiskasvatussuunnitelma tuli tutuksi. Opin samalla myös hyödyllisiä taitoja, kuinka kirja suunnitellaan ja toteutetaan.

Toisinaan työ tuntui melko suurelta, koska keräsin uuteen opaskirjaan melko laajan ja uutta tietoa sisältävän tietopaketin. Hankaluutta tuotti pukea sanoiksi työn prosessointi pitkin oppaan ja opinnáytetyön kirjoittamisen luontia. Laajuudeltaan työssä olisi voinut riittää hyvin työtä kahdelle tekijälle ja koinkin yksinäisyyden haasteena työn toteuttamisessa. Monessa vaiheessa olisi ollut toisen asiasta kiinnostuneen ja asiaan perehtyneen apu tarpeen. Varsinkin opaskirjan sisältöä kartoittaessa ja asettelua tehdessä toisen mielipiteet ja ideat olisivat olleet tervetulleita. Olen kuitenkin tyytyväinen lopulliseen versioon oppaasta ja tietoinen siitä, että jatkossa siitä on hyötyä monelle.

Toiveena on, että opaskirjaa voisi tulevaisuudessa hyödyntää aktiivisesti ja jatkokehittää tuotetta niin, että siitä voisi olla apua muutenkin varhaiskasvatuksessa. Mahdollisuudet jatkossa voivat olla esimerkiksi laajempi ja kaupallinen levitys. Tuolloin kirja toteutettaisiin muun palvelun kautta. Tulevien suunnitelmien nojalla opinnáytetyössä ei julkaista koko opaskirjaa vaan sisällysluettelo (liite 4) sekä malli aukeama (liite 5).

Mielestäni työ oli hyvin tärkeä, jotta ammattilaiset saavat apua työhönsä ja ideoita, kuinka toteuttaa tätä melko uutta opetusaluetta. Lyhyen suunnitteluajan ja helpon käytettävyytensä vuoksi fyysinen kirja on mielestäni paras vaihtoehto päiväkodissa tehtävää työtä ajatellen. Digitaalisen version käyttöönotto voi olla hankalaa ja joskus mahdotonta sekä lisäksi sen käytettävyys on melko hankalaa hektisessä arjessa. Työ on hyvin ajankohtainen ja valmistui hyvään aikaan uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan nähden. Tässä vaiheessa voi hyvin vaikuttaa toimintakäytäntöihin, kun käytännöt hakee paikkaansa ja kasvattajat opettelevat uutta. Halusin luottaa ammattilaisten näkemykseen ja kokemukseen tukeutuen keräämäni tietoon tehdessäni sisältöä opaskirjaan.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2017. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulujen ammattijärjestö Talentia ry.

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2018. Helsinki: Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.

Eskola, J. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: Valli, R. (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus. 211–216.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksesta: Valli, R. & Aaltila, J. (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. 27–28, 37, 42.

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. 2016. Lähtökohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksesta: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 55–67.

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13-14. painos. Helsinki: Tammi.

Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2005. Asiantuntijuuden kehittyminen sosiaali- ja terveysalalla. Teoksesta: Janhonen, S. & Vanhanen-Nuutinen, L. (toim.) 2005. Kohti asiantuntijuutta. Helsinki: WSOY. 26–27.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kronqvist, E-L. 2016. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 13–15.

Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvaara, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 446–450.

Kylmänen, T. 2010. Mediamylly. Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Lapsen oikeuksien sopimus 60/1991.

McGlynn -Stewart, M., Brathwaite, L., Hobman, L., Maguire, N., Mogyorodi, E. & Park, Y. 2018. Inclusive teaching with digital technology: supporting literacy learning in play-based kindergartens. Saatavissa: <http://www.learninglandscapes.ca/index.php/learnland/article/view/932/931> [viitattu:26.2.2018].

Niemi, T., Nietosvaara, L. & Vitikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita Prima.

Mertala, P. 2016. Yksisarvinen sateenkaaripuistossa: Huomioita digitaalisista peleistä varhaisvuosien mediakasvatuksessa. Teoksesta: Mulari, H. 2016. Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/1406-solmukohtia> [viitattu 16.8.2018].

Nevalainen, K. 2017. Päiväkodin johtaja. Henkilökohtainen tiedonanto. 13.1.2017. Yksityinen päiväkotikoti Pohjois-Savossa.

Opetushallitus. 2017. Uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelmat. Pedagogisen toiminnan viitekehys, toteuttaminen ja suunnittelu. Koulutus Mikkeli. 20.3.2017. Opetushallitus.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Jyväskylä: WSOY: Docendo.

Pienmunne, S. 2018. Päiväkodin johtaja. Henkilökohtainen tiedonanto. 20.8.2018. Yksityinen päiväkotiki Pohjois-Savossa.

Reunamo, J., Söderqvist, H. & Tanner, K. 2014. Tietotekniikka ja mediakasvatus. Teoksessa Reunamo, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Jyväskylä: PS-kustannus. 162–172.

Roivas, M & Karjalainen, A.L. 2013. Sosiaali- ja terveysalan viestintä. Porvoo: Bookwell.

Ruhala, A. 2010. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Tampereen yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -työ. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81339/gradu04116.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu: 25.2.2018].

Saarinen, E. 2018. Monilukutaitoa opitaan ilolla. Monilukutaito. *Lastentarha* 1/18. 28–29.

Salomaa, S. 2016. Tuomitsemisesta tukemiseen: Mediakasvatus pedagogisen kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Teoksesta: Mulari, H. 2016. Solmukohtia. Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/1406-solmukohtia> [viitattu 16.8.2018].

Suoninen, A. 2014. Children's media barometer 2013. Helsinki: Finnish youth research network. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/363-children-s-media-barometer-2013-summary> [viitattu 16.8.2018].

THL. 2016. Varhaiskasvatus. WWW-tiedosto. Saatavissa:

<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut> [viitattu 18.9.2018].

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 41–54.

Turja, L. 2016. Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus. 197–209.

Uottinen, O. 2018. Katsaus lasten ja nuorten netin käyttöön. Webinaari. In-Flow. Saatavissa: <https://peda.net/yritykset/inflow/ovwk2/webinaaritallenteet/2kljnn> [viitattu:25.2.2018].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. WWW-tiedosto. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetus-hallitus. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu: 10.9.2018].

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilmilä, F. 2015. Media + lapsi + kasvatus. Mediakasvatuksen tutkimuksellinen kehittäminen-hanke. Helsinki: mediakasvatusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkokauppa/verkkojulkaisut/366-Media%20%20lapsi%20%20kasvatus> [viitattu 16.8.2018].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman toiminnan viitekehys. Opetushallitus. 2017. Uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelmat. Pedagogisen toiminnan viitekehys, toteuttaminen ja suunnittelu. Koulutus Mikkeli. 20.3.2017. Opetushallitus.

Kuva 2. Tutkimuksen toteutus. Itkonen, S. 24.8.2018.

Kuva 3. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet. Opetushallitus. 2017. Uudistuvat varhaiskasvatussuunnitelmat. Pedagogisen toiminnan viitekehys, toteuttaminen ja suunnittelu. Koulutus Mikkeli. 20.3.2017. Opetushallitus.

Kuva 4. Palautepuu. Itkonen, S. 21.8.2018.

Kuva 7. Opaskirja. Itkonen, S. 12.10.2018.

Kuva 6. Liikuntakasvatuksen teorian aukeama. Itkonen, S. 12.10.2018.

OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSLUPAHAKEMUS
JA TUTKIMUSSUUNNITELMA

HENKILÖTIEDOT

Nimi Sanna Itkonen	
Puhelin 0505977633	Postinumero ja -toimipaikka 78870 Varkaus
Lähiosoite Rouskukuja 6	
Korkeakoulu / tiedekunta Xamk, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	
Tutkimustyön aihe Tablettilaitteiden ideakirja varhaiskasvattajien käyttöön	
Tutkimuskohde (kuvattava tarkasti ja yksiselitteisesti) Tablettilaitteiden käyttö varhaiskasvatuksessa. Selkeän ja helppokäyttöisen ideakirjan luonti päiväkodin käyttöön.	
Tutkimustyön ohjaaja Sanna Pienmunne (toimeksiantaja), Virve Jussila (ohjaava opettaja)	
Alustava tutkimussuunnitelma (kirjoitetaan lyhyesti tähän) Toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tutkimusmenetelmänä hyödynnetään haastattelua ja keskusteluja päiväkodin varhaiskasvattajien kanssa. Liitteenä opinnäytetyö suunnitelma, jossa tutkimussuunnitelma tarkemmin kerrotaan.	
Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika Kevät 2018	Empiirisen osuuden toteutusajankaus Kevät 2018
Tulosten esittäminen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle. Alustava ajankohta Syksy 2018	Hakemuksen liitteiden lukumäärä 1 opinnäytetyö suunnitelma

PAIKKA, PÄIVÄYS JA HAKIJAN ALLEKIRJOITUS

28, 3 2018

HAKEMUS ON

HYVÄKSYTTY

HYLÄTTY

PAIKKA, PÄIVÄYS JA KÄSITTELIJÄN ALLEKIRJOITUS SEKÄ NIMENSELVENNYS

3, 4 2018

Haastattelu kysymykset lastentarhanopettajille 4.4.2018

Kysymykset ovat avoimia kysymyksiä ja tarvittaessa liitän niihin tarkentavia jatkokysymyksiä

- Millaista teoria- ja pohjatietoa haluaisit, että ideakirjaan tulisi? (teoria osuus, esim. uusi varhaiskasvatussuunnitelma, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen)
- Millainen on toiminnan suunnitteluajaksi? (Haasteet, aika, ym.)
- Kuinka haluaisit hyödyntää tablettilaitteita varhaiskasvatuksessa? (esimerkkejä)
- Mikä on mielestäsi lasta parhaiten osallistavaa toimintaa? (aktiivinen toimija)
- Kuinka voisit opettaa medialukutaitoa, mediakriittisyyttä ja monilukutaitoa? (ideoita, tarvitseeko käsitteitä avata paremmin kirjassa?)
- Oppipelit ja sovellukset osana toimintaa? (mielipide, asenne, ideoita)
- Millainen toivoisit infopäivän sisällön olevan? (aika, sisältö)
- Millainen on mielestäsi hyvä ja selkeä sisältö kirjaa ajatellen? (ideoita, esimerkkejä)
- Mielipide sisällysluettelo ehdotelmasta (esimerkki näyttille)
- Millaisia käyttötuokio esimerkkejä toivoisit? (muokattavuus, aika, sisältö)
- Mediasisällön tuottaminen lapsen kanssa? (ideoita)
- Liikuntatuokio esimerkkejä
- Seikkailutoiminta esimerkkejä
- Ikkä jaottelu
- Ideoita kirjan sisältöön

Oppimisen alueet:

- Kielen rikas maailma (vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto sekä kielitietoisuuden kehittyminen)
- Ilmaisun monet muodot (musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu)
- Minä ja meidän yhteisömme (eettinen ajattelu, katsomus kasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus sekä mediakasvatus)
- Tutkin ja toimin ympäristössäni (matemaattinen ajattelu, ympäristökasvatus ja teknologiakasvatus)
- Kasvan, liikun ja kehityn (liikunta, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus)

Haastattelussa esitetty alustava opaskirjan sisällysluettelo:

Sisällys

Johdanto

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja arvoperusta

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen käsite ja oppimisen alueet

Tablettilaitteiden hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa

Sivustoja, sovelluksia ja ideoita

Kielen rikas maailma (vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielen käyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavarasto sekä kielitietoisuuden kehittyminen)

Ilmaisun monet muodot (musiikillinen, kuvallinen, sanallinen ja kehollinen ilmaisu)

Minä ja meidän yhteisömme (eettinen ajattelu, katsomus kasvatus, lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus sekä mediakasvatus)

Tutkin ja toimin ympäristössäni (matemaattinen ajattelu, ympäristökasvatus ja teknologiakasvatus)

Kasvan, liikun ja kehityn (liikunta, ruokakasvatus, terveys ja turvallisuus)

Pedagogiikan toteuttaminen tablettilaitteita hyödyntäen

Liikunta

Seikkailu

Arviointi ja kehittäminen

Lähteet

Sisällysluettelo

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja arvoperusta.....	6
Laaja-alaisen osaamisen käsite ja oppimisen alueet.....	8
Lapsen osallisuus.....	9
Monilukutaito, Medialukutaito.....	10
Mediakasvatus, Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.....	11
Tablettilaitteiden hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa.....	13
Pedagogiset tavoitteet ja sisällöt.....	14
Tablettilaitte.....	15
Tablettien edut opetuksessa.....	16
Ikäkaudet.....	18
EU:n tietosuoja uudistus.....	20
Pelit ja digitaalinen media.....	21
Digitaaliset pelit ennen kouluikää.....	21
Oppimispelit.....	22
Pelillistäminen.....	23
Oman pelin suunnittelu.....	24
Videokamera ja kamera toiminto.....	27
WWW-sivustot, Sovellukset, Kuvagalleriat netissä.....	28
QR-koodi, Skanneri sovellus.....	29
Blogit, Wikit.....	30
Sosiaaliset kirjanmerkit ja kokoelmat, Facebook.....	31
Esitykset ja digitaaliset tarinat.....	32
Lähiopetuksen aktivointi, Videot opetuksessa, Videokeskustelut.....	33
Koodaus.....	34
Sivustoja, sovelluksia ja ideoita.....	37
Kielen rikas maailma.....	38
Ilmaisun monet muodot.....	43
Minä ja meidän yhteisömme.....	47
Tutkin ja toimin yhteisössäni.....	51
Kasvan, liikun ja kehityn.....	57
Pelejä (alle 4v.)	62
Pelejä (yli 5v.)	64
Pedagoginen toteuttaminen tablettilaitteita hyödyntäen.....	67
Liikunta.....	68
Seikkailu.....	75
Arviointi ja kehittäminen.....	82
Tähän kirjaan vaikuttaneet teokset ja verkkoaineistot.....	84

Tutkin ja toimin yhteisössäni

”Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattista ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan.

Varhaiskasvatukseen sisältyy myös ympäristökasvatusta ja teknologiakasvatusta. Oppimisympäristöihin liittyvät omakohtaiset havainnot, kokemukset ja elämykset auttavat lapsia ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita sekä kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Lasten kehittyvä taito nimetä asioita sekä käyttää erilaisia käsitteitä edistää monilukutaitoa.” (Vasu 2016, 44.)

-Matemaattinen ajattelu

-Ympäristökasvatus

-Teknologiakasvatus

7¹ 4 6⁴ 8 3

3

2

5

4

1

6 5

2

7

Kuinka toteuttaa?

Luonto-selfiet: Harjoitellaan pihalla tabletin kameran käyttöä. Tarkoituksena oppia kuvan muokkausta sekä lähiympäristön havainnointia. Ohjeistus yksilöllisesti; itsensä tai kaverin kuvaaminen; Puun takaa kurkistaen, istuen kivellä, ettei mitään ihmisen rakentamaa näy kuvassa, mukavassa paikassa, ym. Tämän jälkeen muokataan kuvaa esim. PicsArtilla tai PicMonkeyllä ja kootaan kuvakollaasi esim. ryhmän sähköiselle alustalle.

Noppa -sovellusta voi hyödyntää kaikessa, missä normaali noppakin, mutta se voi tuoda uutta mielenkiintoa tuttuihin peleihin. Ajastimen käyttö auttaa oppimaan ajan hahmottamista. Viikontähtäjä ja vuodentähtäjä voi etsiä tietoa esimerkiksi aamupiiriin. Tabletilaitteen käyttöä kannattaa harjoitella yhdessä lasten kanssa ja opetella myös erilaisia teknologisia termejä, jotta käsitteet tulevat tutuiksi.

Tutkin ja toimin yhteisössäni

<https://www.korkeasaari.fi/elaimet/> Korkeasaari.

Tietoa eläimistä ja eläinvideoita

<http://tempputehdas.heureka.fi/tiedetempu/>

Pieniä itsetehtäviä tiedetempuja

<https://kierratyskasvatus.wordpress.com/>

Kierratyskasvatus

<http://www.orvokkioravanluontokoulu.fi/>

[kapyvarasto/tutkimuksia-ja-kokeita/](http://www.orvokkioravanluontokoulu.fi/kapyvarasto/tutkimuksia-ja-kokeita/) Luontokasvatus

<http://www.luontoliitto.fi/materiaalit/>

[verkkojulkaisut/Lasten%20suurpeto-opas.pdf](http://www.luontoliitto.fi/materiaalit/verkkojulkaisut/Lasten%20suurpeto-opas.pdf)

Luontoliiton suurpeto-opas lapsille pdf.

<http://www.luontoliitto.fi/materiaalit/>

[verkkojulkaisut/](http://www.luontoliitto.fi/materiaalit/verkkojulkaisut/)Luontoliiton materiaalia

<https://www.thinglink.com/> Luo interaktiivisia

kuvia ja videoita omasta ympäristöstäsi.

www.varinautit.fi Värinauttien kevätbongo.

<http://www.yle.fi/pikkukakkonen/#!/taikametsa>

Luonnon ja eri vuodenaikojen tarkastelua.

www.kevatseuranta.fi Luontoliiton sivusto, jossa

havaitaan eläinten ja kasvien kautta kevään tuloa.